

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра германської і фіно-угорської філології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА
«СМИСЛОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ ЗБІРКИ
ОПОВІДАНЬ ЮДІТ ГЕРМАНН «АЛІСА»

Студентки групи МПн 03-21
факультету германської філології і
перекладу
освітньо-професійної програми
Переклад і міжкультурна комунікація
(німецька мова і друга іноземна мова)
за спеціальністю 035 Філологія
Квасюк Дарії Миколаївни

Допущена до захисту
«___»_____2022 року

Науковий керівник:
доктор філологічних наук, професор
Пилипенко Р.Є.

Завідувач кафедри германської
і фіно-угорської філології

_____ доц. Шутова М.О.
(підпис) (ПШБ)

Національна шкала _____

Кількість балів: _____

Оцінка: ЄКТС _____

MINISTERIUM FÜR BILDUNG UND WISSENSCHAFT DER UKRAINE

NATIONALE LINGUISTISCHE UNIVERSITÄT KYJIW

Fakultät für Germanische Philologie und Translation
Lehrstuhl für Germanische und Finnougrische Philologie

Masterarbeit in Translationswissenschaft zum Thema:

**„Bedeutungswandlungen in der künstlerischen Übersetzung des
Kurzgeschichtenbandes von Judith Germann „Alice“**

Ausgeführt von der Studentin
des 2. Studienjahres
des 2. Masterniveaus
der Seminargruppe MPn03-21
der Fakultät für Germanische Philologie
und Translation
Daria Kwasjuk
Wissenschaftlicher Betreuer:
Prof., Rostyslaw Jewhenowytch Pylypenko

Nationale Bewertungsskala _____
Punktzahl _____
EKTS-Note _____

Kommissionsmitglieder:

Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра германської і фіно-угорської філології

Затверджую:

Завідувач кафедри германської
і фіно-угорської філології

_____ (підпис)

Шутова М. О. "10" вересня 2021 р.

ЗАВДАННЯ

**на кваліфікаційну роботу магістра з перекладознавства
студентки ІІ курсу МПн 03-21 групи факультету германської філології і перекладу КНЛУ
Квасюк Дарії Миколаївни**

спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.043 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – німецька, освітньо-професійної програми Переклад і міжкультурна комунікація (німецька мова і друга іноземна мова)

Тема роботи: «Смислові трансформації у художньому перекладі збірки оповідань Юдіт Германн «Аліса».

Науковий керівник: д.ф.н. проф. Пилипенко Р.Є.

Дата видачі завдання: «17» жовтня 2021 р.

Графік виконання кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства

№ п/п	Найменування частин і план кваліфікаційної роботи	Графік виконання	Підписи студента і керівника
1.	Аналіз наукових першоджерел і складання бібліографії	Жовтень 2021 р.	
2.	Написання теоретичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 1)	Листопад 2021 р.	
3.	Добір мовного матеріалу тексту і складання Додатку (100 англійськомовних речень та їх переклад)	Грудень 2021 р.	
4.	Аналіз мовного матеріалу тексту, який досліджується, і написання аналітичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 2)	Березень 2022 р.	
5.	Проведення перекладацького аналізу досліджуваного мовного явища і написання практичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 3)	Травень 2022 р.	
6.	Написання вступу і висновків дослідження, подання завершеної кваліфікаційної роботи науковому керівнику для попереднього перегляду	Вересень 2022 р.	
7.	Попередній захист кваліфікаційної роботи і подання завершеної кваліфікаційної роботи на кафедрі	07 жовтня 2022 р.	
8.	Оформлення документації (відгуки) і підготовка презентації до захисту кваліфікаційної роботи	Жовтень 2022 р.	
9.	Захист кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства	Грудень 2022 р.	

Науковий керівник _____ (підпис)

Студент _____ (підпис)

**ВІДГУК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**

студента(ки) II курсу групи МПн03-21 факультету германської філології і перекладу спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька, освітньо-професійної програми Переклад і міжкультурна комунікація (німецька мова і друга іноземна мова)

 Квасюк Дарії Миколаївни

(ПІБ студента)

за темою «Смислові трансформації у художньому перекладі збірки оповідань Юдіт Германн «Аліса».

Відповідність кваліфікаційної роботи нормативним вимогам (необхідне позначити √ або +)		
1.	Наявність основних структурних компонентів	☐ усі компоненти присутні , ☐ один компонент відсутній ☐ декілька компонентів відсутні
2.	Відповідність оформлення, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ незначні помилки в оформленні ☐ оформлення неправильне
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам

Особиста думка керівника _____

Кваліфікаційна робота _____ може бути (не може бути)
(ПІБ студента)

рекомендована до захисту

_____ (підпис керівника) (_____) (ПІБ керівника)

” ___ ” _____ 2022 року

**РЕЦЕНЗІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**

Студентки II курсу групи МПн03-21 факультету германської філології і перекладу спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.043 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – німецька, освітньо-професійної програми Переклад і міжкультурна комунікація (німецька мова і друга іноземна мова)

Квасюк Дарії Миколаївни

(ПІБ студента)

за темою «Смислові трансформації у художньому перекладі збірки оповідань Юдіт Германн «Аліса».

	Критерії	Оцінка в балах
1.	Наявність основних компонентів структури роботи – <i>загалом 10 балів</i> (усі компоненти присутні – 10 , один компонент відсутній – 5 , декілька компонентів відсутні – 0)	
2.	Відповідність оформлення роботи, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам до кваліфікаційної роботи – <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи у форматуванні – 8 , незначні помилки в оформленні – 6 , значні помилки в оформленні – 4 , оформлення переважно не відповідає вимогам – 0)	
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам – <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки у формулюваннях – 6 , суттєві помилки у формулюваннях – 4 , не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам – <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , несуттєві помилки у формулюваннях – 8 , недостатня кількість проаналізованих іноземних джерел (мін. 30%) – 6 , відсутній критичний аналіз наукових праць – 4 , не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням – <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 4 , відсутність власного аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам – <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при перекладі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при перекладі й аналізі фактичного матеріалу – 4 , відсутність перекладацького аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження – <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , неповне висвітлення результатів дослідження – 6 , часткове висвітлення результатів дослідження – 4 , не відповідає результатам дослідження – 0)	

Усього набрано балів: _____

(ПІБ рецензента)

(підпис рецензента)

” _____ ” _____ 2022 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	10
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СМИСЛОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ.....	5
1.1. Поняття смислових трансформацій.....	5
1.2. Типологія смислових трансформацій, їх проблематика.....	12
1.3. Смислові трансформації як об'єкт перекладознавства.....	17
1.4. Класифікація за типами	23
Висновки до розділу 1.....	24
РОЗДІЛ 2. ЛІНГВО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СМИСЛОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У ТВОРЧОСТІ Ю. ГЕРМАНН	27
2.1. Стилiстичні засоби відображення смислових трансформацій....	27
2.2. Лексико-семантичні засоби вираження смислових трансформацій	37
2.3. Виявлення синтаксично-граматичних засобів вираження смислових трансформацій.....	41
Висновки до розділу 2.....	46
РОЗДІЛ 3. ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПЕРЕКЛАДУ ЗБІРКИ ОПОВІДАНЬ ЮДІТ ГЕРМАНН «АЛІСА»	48
3.1. Відтворення смислових трансформацій у творах Юдіт Германн в українському перекладі Наталки Снядалко.....	48
3.2. Аналіз лексико-граматичних трансформацій	55
3.3. Особливості відтворення синтаксису	60
Висновки до розділу 3.....	64
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	69
ДОДАТКИ	78
ZUSAMMENFASSUNG.....	92

ВСТУП

Переклад – це складний і багатогранний вид людської діяльності. У перекладі стикаються між собою різні культури, особистості, склади мислення, літератури, епохи, рівні розвитку, традиції й установки. Перекладом цікавляться культурологи, етнографи, психологи, історики, літературознавці, лінгвісти. При цьому об'єктом вивчення кожної науки стають різні сторони перекладацької діяльності. Теорія перекладу, як основна дисципліна, вивчає особливості та різноманітні аспекти перекладу мовних та культурних явищ, тобто в ній можуть виділятися культурологічні, когнітивні, психологічні, літературні, мовознавчі та інші аспекти. Головна мета кожного перекладача – це адекватний переклад тексту, але він, в свою чергу, не може бути здійснений без певних чинників. Дуже рідко трапляється так, що для перекладача можливо майже без змін передати повністю суть оригіналу, не змінюючи речення. Частіше за все, перекладач змушений змінювати речення для того, щоб досягти адекватності перекладу, так як німецька мова з українською мовою не завжди співпадають у будові речення, його складових. Один з аспектів досягнення адекватності перекладу, комунікативної рівноцінності, еквівалентності текстів оригіналу та перекладу – це використання перекладацьких трансформацій. При перекладі перед перекладачем постають численні проблеми вибору правильних прийомів, перекладацьких трансформацій.

Вивченням перекладацьких трансформацій займалися та ще займаються дуже багато вчених, найвідомішими з яких є О. Боровська, В. Даниленко, А. Дяков, В. Карабан, Т. Кияк, З. Куделько, Р. Помірко, М. Дубяк, Т. Іваньо, М. Проців, Л. Рилов тощо.

Об'єктом дослідження є смислові трансформації у перекладі художнього тексту.

Предметом є способи, прийоми та техніки смислових трансформацій у перекладі художнього тексту.

Мета роботи – розглянути особливості смислових трансформацій у художньому перекладі збірки оповідань Юдіт Германн «Аліса».

Для досягнення мети дослідження були поставлені такі **завдання**:

- розглянути поняття смислових трансформацій;
- визначити типологію смислових трансформацій, їх проблематику;
- проаналізувати смислові трансформації як об'єкт перекладознавства;
- провести класифікацію за типами;
- проаналізувати лінгво-стилістичні особливості смислових трансформацій у творчості Ю. Германн;
- дослідити особливості перекладу збірки оповідань Юдіт Германн «Аліса» в українському перекладі Наталки Снядалко.

Методи дослідження. Специфіка наукової розвідки передбачала ретельний вибір методів дослідження. Їх вибір був зумовлений своєрідністю об'єкта та завданнями дослідження:

- метод суцільної вибірки був залучений для виокремлення лексичних одиниць для аналізу;
- для інвентаризації лексичних одиниць використовувався описовий метод;
- для перекладу використовувалися методи порівняльно-перекладознавчого аналізу.

Матеріалом дослідження є збірка оповідань Ю. Германн «Аліса».

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що розглянуті поняття смислових трансформацій, їх типологія та класифікація за типами.

Актуальність дослідження полягає у необхідності дати цілісну інтерпретацію поняття смислових трансформацій, виокремити основні її види, розглянути причини, що викликають трансформації і проаналізувати застосування перекладацьких трансформацій, дослідивши, яким чином вони реалізуються у художніх текстах.

Теоретичне значення роботи полягає у тому, що її результати можуть використовуватися для подальших досліджень у галузі перекладознавства в аспекті художнього перекладу.

Практичне значення роботи полягає в тому, що отриманий матеріал може бути застосований як в навчальних цілях, так і в практичній діяльності перекладача.

Апробація матеріалів дипломної роботи.

Робота пройшла апробацію в рамках науково-практичної конференції «Ad orbem per linguas. До світу через мови».

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу та загальних висновків, списку використаних джерел, списку джерел ілюстративного матеріалу.

У першому розділі розглядаються теоретичні засади дослідження смислових трансформацій у перекладознавстві. З'ясовано, що смислові трансформації застосовуються тоді, коли словникові відповідники того чи іншого слова мови оригіналу не можуть бути використані в перекладі через невідповідність значення та контексту.

Другий розділ присвячено лінгво-стилістичним особливостям смислових трансформацій у творчості Ю. Германн. Визначено, що смисл текстів перекладача відрізняється від смислу авторських творів наявністю додаткового рівня в змістовній структурі – професійних прийомів та засобів вирішення суто перекладацьких завдань, які повторюються в практичній діяльності конкретного перекладача.

У третьому розділі досліджуються особливості перекладу збірки оповідань Юдіт Германн «Аліса». Визначено, що семантично точний та структурно близький до оригіналу переклад художнього твору не завжди відтворює його експресивність та задум автора, що спонукає перекладача творчо підходити до використання наявних у мові перекладу лексико-стилістичних та граматичних засобів, знаходити відповідники.

Визначено, що для відтворення смислових трансформацій у досліджуваних творах найчастіше використано метафору, епітети, порівняння, метонімію та лише у двох випадках – фразеологізми.

Загальний обсяг роботи – 100 сторінок (основна частина – 73 сторінки, додатки – 9 сторінок). Список використаних джерел містить 90 найменувань, з них 12 – англійською, 38 – німецькою мовами.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СМИСЛОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ

1.1. Поняття смислових трансформацій

Художній переклад досить складне і багатогранне явище, що стосується різних сфер людської діяльності, пов'язане з різними мово- і людинознавчими науками. Він одночасно виступає і особливим суспільним продуктом, що матеріалізується у спеціально організований засобами мови текст, і унікальним творчим процесом, що пов'язаний із особистістю перекладача як митця. Особливість художнього тексту має пряме відношення й до взаємозв'язків між компонентами в середині художнього тексту, де кожен компонент має свою форму, ознаки, способи вираження, функцію, і в той же час всі підпорядковані виконанню загальної функції тексту, частіше естетичної. Переклад важливий і у комунікативному плані, адже складно уявити сучасний діалог двох і більше культур за відсутності перекладів художніх текстів і перекладачів. Художній переклад, у зв'язку з цим може розглядатися як у широкому, так і у вузькому значенні. Для досягнення хорошого результату в перекладі художнього тексту недостатньо лише цього компонента, потрібно якомога точніше відобразити форму і сутність художнього твору. Формою можна вважати «спосіб існування смислової інформації, принцип її впорядкування, спосіб вираження змісту, його структурна композиція» [7, с.155].

Зміст чи точніше сутність твору, це не просто інформація, що представлена у тексті, це інформація, що може виходити за межі тих мовних одиниць, що передають її зміст, певна взаємодія транслятора інформації з інформацією мовної одиниці, що закріплена за нею. При цьому варто звернути

увагу й на те, що «лексична одиниця в єдності свого звучання і значення може виступати як форма для іншого змісту» [17, с.14].

О. Павленко для оцінювання адекватності перекладу формулює низку суб'єктивних і об'єктивних чинників, що можуть стати також і критеріями художності перекладу. Повноцінність перекладу (художня повноцінність) не може обумовлюватися лише лінгвістичними аспектами, адже тоді втрачається власне осягнення твору як художнього, а зводиться до пошуків відповідних мовних одиниць, тож «сфера художнього перекладу починається там, де закінчується сфера мовних зіставлень» [33, с.77].

У процесі перекладу перекладач прагне відтворення триєдиної структури художнього тексту (зміст – форма – образ) і, відповідно, обирає такий спосіб, який дозволить максимально відтворити усю цю цілісну структуру, створеної засобами однієї мови в оригіналі, засобами іншої мови. Така думка спонукає до твердження, що мова для перекладача є інструментарієм для інтерпретування, аналізу і декодування триєдиної структури художнього тексту. У зв'язку з цим перекладач може відхилитися чи порушувати певні межі адекватності «зادля художньої досконалості і, навпаки межі відхилення від художності на користь точності» [26, с.8].

О. Воловик, В. Погрібна пропонують визначати художній переклад як «відтворення засобами рідної мови особливостей чужоземного літературного тексту в нерозривній діалектичній єдності його змісту і форми» [8], тобто художнім може бути і переклад будь-якого літературного тексту, без ознак художнього твору, адже під особливостями тексту у даному випадку більше сприймаються як такі, що стосуються мови (стилю).

Під час художнього перекладу застосовуються різні види перекладацьких трансформацій. За визначенням Т. Кияка, О.Огуй, А.Науменко, перекладацькі трансформації – це такі трансформації, які сприяють переходу від одиниць оригіналу до одиниць перекладу. Науковці наголошують, що термін «трансформація» не слід розуміти буквально,

оскільки оригінальний текст не змінюється сам по собі. Він залишається незмінним, але водночас на його основі створюється інший текст іншою мовою [22, с. 44].

З точки зору І. Корунця, перекладацькі трансформації є одним із фундаментальних понять, що описують процес перекладу, який включає міжмовні трансформації, реконструкцію елементів вихідного тексту, операції «репрезентації» змісту або перефразування перекладного еквівалента [24, с. 91].

І. Полук вважає, що прийоми логічного міркування, за допомогою яких розкривається значення іншомовного слова в контексті та добирається його український відповідник, прийнято називати лексико-семантичними трансформаціями [34, с. 175].

Суть трансформації полягає в заміні перекладеної лексичної одиниці словом або словосполученням, що реалізує значення цієї одиниці мови оригіналу. М.Шемуда визначає лексико-семантичні трансформації як «відхилення від словникових відповідностей» [37, с.165]. Існують відмінності в лексичних системах німецької та української мов, які виявляються в характері семантичної культури слова. Кожне слово, тобто лексична одиниця, є частиною лексичної системи мови. Цим пояснюється особливість семантичної структури слів у різних мовах. Тому суть лексико-семантичних трансформацій полягає в заміні окремих лексичних одиниць (слів і стійких словосполучень) лексичними одиницями, які не є їхніми словниковими еквівалентами.

Н.Ктитарова, З.Воронова говорять про лексико-семантичні перетворення і стверджують, що словниковий склад мови — це не просто набір слів, а система, яка допускає нескінченно різноманітне поєднання слів у контексті: окремі елементи словника пов'язані між собою за допомогою певні семантико-стилістичні відношення [25, с. 96].

Тому смислові трансформації застосовуються тоді, коли словникові відповідники того чи іншого слова мови оригіналу не можуть бути використані в перекладі через невідповідність значення та контексту.

Далі розглянемо причини, що викликають лексико-смислові трансформації під час перекладу, виділені В. Карабан:

- 1) виділення різних ознак одного і того ж явища;
- 2) розбіжності у змісті слова;
- 3) контекстне значення слова;
- 4) різниця в зв'язності [18, с.45].

Отже, першою причиною, яка сприяє необхідності смислової трансформації, є виділення різних ознак одного й того самого явища. Іншими словами, різний погляд на об'єкти об'єктивної реальності заснований на виділенні двох різних ознак одного і того ж явища / поняття у відповідних словах двох різних мов, що неминуче призводить до труднощів при перекладі.

Порівняємо *Gläser* і окуляри: в німецькому слові виділяється матеріал, з якого виготовлено предмет, тоді як в українському – наголошується на його функції: *другі очі*. Іншим прикладом слугує вираз *Heiße Milch mit Haut drauf*, що перекладається так: *Гаряче молоко з пінкою*. Це явище дійсності асоціюється в німецькій мові зі шкірою, що покриває тіло, тоді як в українській мові в основу значення слова покладений результат кипіння, тобто пінка з'являється, коли молоко кипить та починає пінитися.

Німецькому *Fischgräten* в українській мові відповідає ялинкою (кладка цегли, шов, візерунок). В українській мові є асоціації з ялинкою, а в німецькій – з оселедцем. Такі асоціації пов'язані з тим, що українською мовою цей образ асоціюється з великою кількістю лісів, німецькою - з близькістю моря. Незважаючи на виділення різних ознак, однак обидві мови однаково адекватно відображають одне й те саме явище дійсності. Цей лінгвістичний факт спостерігається в багатьох словах.

Другим фактором, який викликає смислові трансформації під час перекладу, є різниця у змісті слова, тобто різниця в семантичній структурі слова. Немає двох абсолютно однакових слів. Найчастіше зберігається перший лексико-семантичний варіант таких слів, їх основне значення, а потім йдуть різні лексико-семантичні варіанти, оскільки розвиток значень цих слів відбувався по-різному і семантичний обсяг не збігається. Це пов'язано з різною функцією слова в мові, з різним вживанням, з різним відмінюванням, але навіть основне значення англійського слова може бути ширшим, ніж відповідне українське слово. Однак не виключені і зворотні випадки.

Аналіз смислової структури прикметника *mild* показує, що це слово багатозначне. Воно може визначати дуже широкий спектр предметів і понять: фрукти, вино, землю, людський голос. Кожній царині його використання відповідає своє значення. Але кожному значенню в свою чергу відповідають два чи більше українських слів. Німецько-український онлайн-словник іноді подає їх просто через коми, це означає, що кожен лексико-семантичний варіант не охоплюється одним українським словом, оскільки містить дві чи більше семи, які повинні передаватися двома чи більше українськими словами. Так, перше значення – «стиглий, м'який, солодкий, соковитий» (про плоди); друге значення – «витриманий, старий» (про вино); третє значення – «подобілий, з віком пом'якшився» (про людину); четверте значення – «м'який, густий» (про голос і колір); п'яте значення – «пухкий, родючий» (про землю); шосте значення – розмовн. «веселий» (про людину) [31].

Майже в усіх відмінках слово *mild* відповідає різним словам української мови залежно від того, який іменник його визначає. Це свідчить про дуже широкий смисловий обсяг кожного лексико-семантичного варіанта слова.

Третім фактором, що викликає смислові трансформації, є контекстне значення слова. Семантична структура слова визначає можливість його контекстуального вживання, а переклад контекстуального значення слова є складною проблемою. Контекстуальне значення слова значною мірою

залежить від характеру семантичного контексту, від семантики пов'язаних з ним слів.

Окреме значення слова, яке несподівано з'являється в контексті, не є довільним; воно, можливо, вбудовано в семантичну структуру цього слова. Контекстуальне вживання слова в поезії чи художній прозі часто виявляє авторське проникнення в його смислову структуру. Тому що слову притаманні як парадигматичні, так і семантичні зв'язки, і в обох випадках можна використати лексичний потенціал слова. Проте ідентифікація цих можливих значень тісно пов'язана з унікальністю лексико-семантичного аспекту кожної мови, звідси і труднощі передачі контекстуального значення слів у перекладі: те, що можливо в одній мові, неможливо в іншій через відмінності їх семантичної структури та вживання. Як приклад наведемо таке речення: *In einem Atomkrieg werden Frauen und Kinder die ersten Geiseln sein.* In an atomic war women and children will be the first Geisel.

Слово *Geisel*, згідно з німецько-українським онлайн-словником, має лише одне значення – «заручник» [31]. Однак у цьому семантичному середовищі це слово набуває значення жертви. Це контекстуальне значення, очевидно, присутнє в його парадигматичному значенні: будь-який заручник може стати жертвою і померти, тому в перекладі має використовуватися слово жертва, оскільки заручник не вживається в цьому контекстуальному значенні. Тому переклад буде таким: Першими жертвами ядерної війни стануть жінки та діти.

До слів, що мають різний обсяг значення в німецькій і українській мовах, зазвичай уналежнюють інтернаціональні слова, дієслова сприйняття, відчуття і розумової діяльності, так звані адвербіальні дієслова.

Четвертою причиною виникнення смислових трансформацій є різна сполучність. Слова перебувають у визначених для даної мови зв'язках. Важливо відзначити, що сполучуваність слів має місце тоді, коли поняття, які вони позначають, сумісні. Ця сумісність відрізняється від мови до мови, і те,

що можливо в одній мові, неприйнятно в іншій. Кожна мова має свої типові правила відмінювання. Будь-яка мова може створювати нескінченну кількість нових комбінацій, зрозумілих людям, які нею говорять, і не порушують її норм.

Кожна мова має набір загальних, фіксованих традиційних комбінацій, які не відповідають відповідному набору комбінацій в будь-якій іншій мові, наприклад: *Züge fahren* – «поїзди ходять», *reiche Fütterung* – «рясна їжа». Чим ширший семантичний обсяг слова, тим більша його сполучуваність, тому в результаті слово може вступати у велику кількість зв'язків. Це, в свою чергу, надає широкі можливості перекладу, різні варіанти перекладу.

Велике значення має і звичне використання слів для кожної мови. Воно пов'язане з історією розвитку цієї мови, виникненням і розвитком її лексичної системи. Кожна мова створює свій власний набір кліше, готових формул, слів і словосполучень, якими користуються носії цієї мови. Останні не є фразеологізмами, але характеризуються завершеністю і, на відміну від фразеологізмів і стійких сполучень, ніколи не порушуються введенням додаткових слів або заміною одного з компонентів.

Вважаємо за доцільне виділити ще одну причину, яка зумовлює лексико-сміслові трансформації, а саме переклад слів з емоційним значенням. Переклад емоційно забарвлених слів також вимагає лексичних заміन. У кожній мові є слова, в яких, крім логічного значення, присутній також емоційний зміст, який здебільшого присутній у парадигматичному значенні слова: *Liebe*, *Hass*, *Glück* тощо.

Емоційне значення слова можна розглядати як другий термін, що виражає оцінку конкретного явища чи факту реальної дійсності. Емоційне значення, вкладене в слово, створюється тими позитивними та негативними асоціаціями, які викликає це слово та які існують у ньому, незалежно від контексту та суб'єктивного сприйняття [36, с.37].

Отже, ми розібрали основні причини смислових трансформацій: виділення різних ознак того самого явища чи поняття, проблема контекстуального значення слова, проблема перекладу слів емоційного значення, різниця в смисловому обсязі слова, питання про сполучуваність. Усі вони виникають під час перекладу тексту як з німецької мови українською, так і навпаки, спричиняючи деякі труднощі, на які завжди повинен звертати увагу перекладач.

Перекладацькі смислові трансформації відбуваються через неповну подібність або відмінність між мовою перекладу і оригінальною мовою. Спільність граматичних і лексичних властивостей української та німецької мов визначається належністю до індоєвропейської сім'ї і виявляється в наявності подібних слів, спільних граматичних значень, категорій і функцій. Незважаючи на різне розуміння терміну «трансформація» багатьма дослідниками, усі погоджуються, що еквівалентний переклад може бути досягнутий лише за умови поєднання суб'єктивних і об'єктивних факторів. Основними причинами смислових трансформацій у перекладі є відмінності в концептуальній сфері, у зв'язності та структурі мов, а також у семантичному змісті слів.

1.2. Типологія смислових трансформацій, їх проблематика

На сьогоднішній день різними дослідниками запропоновано багато класифікацій перекладацьких трансформацій. Поділ перекладацьких трансформацій на окремі типи, як і будь-яка інша класифікація, може здійснюватися за різними ознаками. Досить конструктивною є класифікація трансформацій за мовним і мовленнєвим рівнями. Дослідники говорять про лексичні, граматичні (синтаксичні), лексико-граматичні, стилістичні трансформації. Прийом смислового розвитку є одним із лексичних перетворень. Лексичні трансформації розуміють прийоми логічного мислення,

за допомогою яких ми розкриваємо значення іншомовного слова в контексті та знаходимо його відповідність у мові перекладу. Поряд із семантичним розвитком лексичні трансформації передбачають також узагальнення та уточнення значень під час перекладу. Усі дослідники сходяться на виділенні серед типів лексичних трансформацій семантичного розвитку, але не на самому терміні. Це називається смисловим розвитком, модуляцією, логічним розвитком, заміною причини наслідком і навпаки [28, С. 130]. Однак в основному це та сама техніка. У нашому дослідженні, слідом за більшістю дослідників, ми називаємо це семантичним розвитком. Під семантичним розвитком ми розуміємо такий тип перекладацької трансформації, коли одне поняття замінюється іншим на основі їх суміжності або логічної близькості. Він полягає в заміні відповідності словника під час перекладу на контекстну, логічно пов'язану з ним. Як вказують Т. Андрієнко [3], С. Денісова [12], це створення зв'язків, створення своєрідного «смислового містка» між логічно близькими поняттями. твердження залишається незмінним, оскільки поняття тісно пов'язані між собою. При переході від одного речення до іншого відбувається невеликий смисловий зсув, але в них зберігається загальна частина сенсу.

Т. Задько каже, що використання семантичного розвитку в окремих випадках зводиться до простої схеми:

- 1) виявлення в вихідному тексті елемента, передача якого в ПМ можлива лише за допомогою семантичного розвитку;
- 2) власне використання того чи іншого виду семантичного розвитку або їх поєднання [15, С. 120].

Цей лексичний прийом широко розглядає Ю. Кіщенко. Він зазначає, що оскільки всі самостійні частини мови поділяються на три категорії: суб'єкти, процеси та знаки, під час перекладу відбуваються різноманітні заміни, як усередині кожної категорії, так і між різними категоріями. Щоб передати те саме значення іншою мовою, часто не має значення, у якій словоформі це

значення виражено. Предмет може бути замінений його ознакою, процес — підметом, ознака — предметом чи процесом і навпаки. Процес — це дія або стан. Якщо при перекладі дієвідмін дієслів використовувати метод семантичного розвитку, то можна побачити чіткі закономірності заміни та встановити зв'язок між процесом (дією чи станом), його причиною та наслідком. Іноді використання таких трансформацій може бути зумовлене стилістичними нормами ПМ або відмінностями у сполучуваності слів ВМ і ПМ [20].

Вивчаючи випадки удаваного семантичного розвитку під час перекладу, дослідники відзначають певну неоднорідність цієї техніки перекладу, що дає змогу певним чином класифікувати прояви семантичного розвитку. Усю різноманітність зв'язків між логічно близькими поняттями можна звести до трьох видів: 1) причинно-наслідковий; 2) метонімічні, тобто засновані на суміжності понять; 3) на основі використання парафразів [30, С. 52].

Як і інші прийоми лексичної трансформації під час перекладу, тобто прийом адекватної заміни в старій термінології, смисловий розвиток означає відхилення від прямої словникової відповідності перекладеному слову, словосполученню, тобто такої відповідності, яка безпосередньо впливає зі значень, що зазначено в ньому. Таким чином, у цьому плані смисловий розвиток принципово не відрізняється від більш простих прийомів лексичного перетворення – диференціації та конкретизації значень. Смисловий розвиток є якісно більш складним прийомом, але він також вимагає від перекладача здатності до логічного мислення.

При цьому слід пам'ятати, що смисловий розвиток, як і інші способи лексичного перетворення, відноситься не завжди до окремого слова, а принаймні до словосполучення або навіть до семантичної групи. Тому всі способи лексичної трансформації слід розглядати як окремі випадки розкриття контекстуальних значень слів.

Прийом смислового розвитку полягає в заміні словникової відповідності при перекладі логічно пов'язаних контекстуальних слів, включає різноманітні метафоричні та метонімічні заміни, розроблені на основі категорії схрещування. Якщо врахувати, що всі важливі частини мови поділяються на три категорії: предмети, процеси та знаки, то під час перекладу відбувається разюча різноманітність заміни як усередині кожної категорії, так і між різними категоріями. Для того, щоб передати те саме значення іншою мовою, часто не має значення, у якій словоформі це значення виражено. Об'єкт можна замінити його маркером, об'єктом процесу, об'єктом маркера або процесом тощо.

Процес відноситься до діяльності або стану. Таких варіантів шість:

- Причина – процес – наслідок
- заміна процесу його причиною,
- заміна процесу його наслідком,
- заміна причини процесом,
- заміна причини наслідком,
- заміна наслідку причиною,
- заміна наслідку процесом [1, с.226].

Тож, смисловий розвиток полягає у зміні словникового відповідника контекстуальним, пов'язаним з ним логічно.

Характер смислових трансформацій, іноді також званих змішаних, чи комплексних, цілком залежить від особливостей контексту. Перекладачеві доводиться щоразу шукати особливі шляхи перекладу.

Є ряд перекладацьких прийомів які стосуються смислових трансформацій.

1) Антонімічний переклад – прийом перекладу, у якому відбувається заміна одиниці мови оригіналу на одиницю мови перекладу з протилежним значенням, разом із тим, заміна негативної форми на ствердну і навпаки [4, с.35]. Зазвичай термін «антонім» вживають стосовно слів однієї й тієї ж мови;

тут же він застосовується для позначення відносин між словами двох різних мов – вихідної мови та мови перекладу, що мають прямо протилежні значення:

Das ist reiner Schwachsinn! – Це взагалі не серйозно!

2) Модуляція, чи смисловий розвиток – метод, заснований на причинно-наслідкових відносинах: одиниця мови оригіналу замінюється на одиницю мови перекладу, чиє значення є логічним наслідком значення вихідної одиниці. Відбувається переосмислення ситуації:

Er hasste solche blöden Fragen zu antworten. – Він ніколи не відповідав на такі ідіотські запитання.

3) Описовий переклад (експлікація) – у якому одиниця мови оригіналу замінюється одиницею мови перекладу, експлицируючим її значення, тобто. дає пояснення цього значення мовою перекладу; надання висловлюванню більш явної форми...*wären die Mädchen puschelschwenkend über... - дівчата вибігли б з чирлідерськими мочалками...*

4) Опущення (імплікація) – усунення компонентів значення, нерелевантних для загального змісту тексту; надання менш явної форми.

5) Додавання є протилежним опущенню прийомом і є розширенням тексту оригіналу, пов'язане з необхідністю повноти передачі його змісту.

6) Компенсація застосовується, коли деякі елементи тексту вихідною мовою не мають еквівалентів у мові перекладу та не можуть бути передані її засобами; і, щоб «компенсувати» семантичну втрату при залишеній неперекладеній або не повністю перекладеній одиниці, перекладач передає ту саму інформацію будь-яким іншим засобом, причому необов'язково в тому самому місці тексту, що й у першотворі.

7) Крім вищеописаних методів, існує і так званий пошук функціонального аналога. Деякі лінгвісти називають його еквівалентністю. Це опис поданої у тексті оригіналу ситуації іншими мовними засобами: *die blöden Kuhе – тупі вівці.*

8) Також необхідно не забувати про можливість використання евфемізації/дисфемізації лексичних одиниць мовою перекладу. Н. Денисенко вважає, що «евфемістична заміна використовується у прагненні уникати комунікативних конфліктів та невдач, не створювати у співрозмовника відчуття комунікативного дискомфорту» [11, с.127]. *Aber er ist trotzdem ein arschloch! - Але при цьому він все одно придурок! Was ist denn das für eine Fotze? - Це що ще за цина?*

З іншого боку, у мові завжди є і протилежна тенденція - до дисфемізації висловлювання. Сучасні дослідники комунікації навіть вважають, що показниками мовної культури людини є вміння як вживати заборонену лексику, і вміння її використовувати. Це як би зворотний евфемізм, що заміщає емоційно і стилістично нейтральні слова грубішими, непристойними найменуваннями: *wenigstens nicht dumm - принаймні, не дебілоїд*.

1.3.Смислова трансформація як об'єкт перекладознавства

Науковці [5; 10; 14; 16; 19; 27; 35; 45-85] зазначають, що, незважаючи на багато спільних рис, у різних мовних системах можна спостерігати значні відмінності на всіх фонетичному, лексичному, граматичному та словотвірному рівнях. Якщо не брати до уваги такі суб'єктивні чинники, як ерудиція перекладача та рівень його знання мов, що беруть участь у процесі спілкування, то переклад залежить саме від співвідношення (подібності/відмінності) певних мовних систем: мова оригіналу МО (з якої перекладається – мова оригіналу) та мова перекладу МП (на яку перекладається – мова перекладу) [9, с.75].

На смисловому рівні спостерігаються такі можливі відносини між мовами:

1. У мові перекладу не існує словникового відповідника певному

слову мови оригіналу (взагалі чи у даному значенні). Наприклад, в українській мові немає словникових відповідників дієсловом *flaggen* (від *Flagge*), *schneien* (від *Schnee*), *nebeln* (від *Nebel*); ад'єктивованим дієприкметникам *bebrillt* (*Brille f*) – в окулярах, *befrackt* (*Frack m*) – вдягнутий у фрак, *gestiefelt* (*Stiefel m*) – у чоботях; немає відповідників іменникам, що позначають специфічні, притаманні життю німецького народу предмети: *Dirndkleid* – сукня яскрава чи у клітинку з широкою спідницею та фартухом, *Giebelhaus* – будинок з вузьким фронтоном та гостроверхим дахом.

2. Відповідник лише частково розкриває значення іншомовного слова: німецькому іменнику *Geschwister* (Pl.) можуть відповідати – брати й сестри, брат і сестра, брати/сестри (чийсь); *Schwiegermutter f* – теща, свекруха; *Schwigervater m* – тесть, свекор; *bunt* – строкатий, різноколірний, барвистий; *Finger m* – палець руки, *Zehe f* – палець ноги; *Grate f* – риб'яча кістка, *Knochen m*, *Bein n* (анатом.) – кістка хребетних, *Arm m* – рука (передпліччя), *Hand f* – рука (кисть), *Hals m* – горло, шия.

3. Різним значенням багатозначного слова МО відповідають різні слова в МП: *Fabel f* – 1) байка; казка; 2) фабула, сюжет; 3) вигадка; *Aufklärer m* – 1) інформатор; 2) агітатор; 3) військовий розвідник, літак-розвідник; *bürgerlich* – 1) громадянський; 2) буржуазний; 3) міський, обивательський, міщанський.

4. Однозначному слову МО знаходиться однозначний, сталий відповідник (еквівалент) в МП.

Наявність еквівалентів, значення яких зазвичай не залежить від контекстуального оточення, дозволяє реалізовувати при перекладі метод простої підстановки, тобто слово МО замінюється словом МП:

Die Sonne scheint. – Сонце світить. *Das Jahr besteht aus 12 Monaten.* – Рік складається з 12 місяців. *Mein Bruder ist Geiger.* – Мій брат скрипаль. *Der Chrestschatyk ist die Hauptstrafie von Kyjiw.* – Хрещатик – це головна вулиця Києва.

У випадках, коли немає однозначного відповідника, у процесі перекладу шукають варіанти – контекстуальні відповідники, які можуть виконувати функцію мовної одиниці, що перекладається в контексті. Перекладацький відповідник – це протилежний за функцією, функціональний відповідник, який передає не лише лексичне значення одиниці перекладу, а й різноманітність її функцій у даному контексті [22, с. 56-57].

Відмінність між семантичною структурою та внутрішньою формою слів МО та МП, їх взаємозв'язок, наявність у мовах усталених кліше, функція лексичної одиниці в контексті фрази чи більшого фрагмента тексту, ретроспективний/проспективний зв'язок з іншими лексичними одиницями, участь у контекстному словотворенні тощо, призводять до необхідності застосування різноманітних трансформацій у процесі перекладу, які дають змогу подолати певні наявні лексичні труднощі [32, С. 75]. Розкриття контекстуального значення слова за допомогою лексичної трансформації відбувається шляхом заміни лексичної одиниці МО іншим внутрішнім словом або словосполученням МП, що реалізує значення іншомовного слова, яке необхідно передати в даному контексті. Семантичні трансформації мають творчий характер і в більшості випадків не можуть бути зафіксовані двомовними словниками [13, С. 145].

Комплексну класифікацію лексичних трансформацій запропонував Ю. Кіщенко [21, С. 47]:

- 1) диференціація значення;
- 2) конкретизація значень;
- 3) генералізація значень;
- 4) смисловий розвиток;
- 5) антонімічний переклад;
- 6) комплексне перетворення;
- 7) компенсація втрат у процесі перекладу.

Диференціація значень використовується при перекладі слів з

узагальненим або абстрактним значенням. Наприклад, іменник *Westen* може бути диференційоване: захід (сторона світу), західні держави. Проте, у період існування двох німецьких держав словом *Westen* у ДДР позначали Західну Німеччину, а в часи першої світової війни цим словом позначали західний фронт, пор. назву романа Е.М. Ремарка: „*Im Westen nichts Neues*” - „На західному фронті без змін”.

Диференціація значень завжди супроводжує **конкретизацію**, що зводиться до заміни лексичної одиниці з широким значенням у МО на вужче у МП (одиниця МО виражає родове поняття (*меблі*), а відповідник у МП - належне до нього видове поняття або підклас (*стіл, стілець*)). Напр., дієслово *laufen* може позначати не лише пересування бігом, а й швидко ходу, дієслово *essen* позначає процес прийому їжі загалом, але залежно від контекстуального оточення чи ситуації перекладається: снідати, обідати, вечеряти, харчуватися тощо. Пор. також: ... *kostbare Pelze*, ... *aufsprühende Steine*... (Kellermann) – ... коштовні *шуби* (а не хутро чи кожух), ... сяючі каміння...; *Der Reichtum der fünften Avenue*,... (Kellermann) – *Богамії* п'ятої вулиці.

Генералізація значень полягає у заміні конкретного загальним, видового поняття родовим: *Frauen und Mannen* – люди; *die Strafenbahn rollt* – трамвай рухається. Цей прийом називають гіпо-гіперонічним перекладом, а відповідники -гіпо-гіперонічними. Генералізація часто використовується при перекладі назв напоїв, ковбас тощо у випадках, коли точність найменування не є необхідною, напр.: *Mettwurst* – копчена ковбаса, *Kümmel* – горілка, *Striezel* – рулет.

Антонімічний переклад – заміна стверджувальної конструкції на заперечну чи навпаки, яка здійснюється через заміну слова, що перекладається, антонімом з введенням заперечення. Наприклад: *oft* - не рідко. Порівняємо:

Aber das war der Geist der neuen Zeit und bese würde alles enden! (Süskind)
– *Але таким був дух нового часу, і добром це не скінчиться!* (enden - не

скінчиться, *bose* – добром).

... *Du **erinnerst** dich an unsere Wette?* (Remarque) – *Ти не забув про наше пари?* (*erinnerst du dich* – не забув).

*Sie würden unterrichtet werden, dass es **das Grofite und Schonste sei**, wenn ein Fischlein **sich** freudig **aufopfert**...* (Brecht) – ... немає нічого більш великого і прекрасного, ніж радісна пожертва...[^] *sei* – немає нічого...).

Антонімічний переклад в даному прикладі супроводжується зміною частини мови *freudig* (прислівник) – радісна (прикметник); *sich aufopfert* (дієслово) – самопожертва (іменник, що семантично включає рефлексив *sich*).

Смисловий розвиток полягає у зміні словникового відповідника контекстуальним, пов'язаним з ним логічно. Наприклад:

*Er dachte an den Spafi, den es geben konnte, wenn er ein Drahtseil aus dem Gutspark zum Turmknopf der Kirche spannen liefie um seinen **Duzfreund**, dem langen Pfarrer Saretz wahrend der Predigt einen Mann aufs Dach steigen zu lassen.* (Strittmatter) – *Він подумав, як дотенно було б протягнути дрiт крiзь парк маєтку до церковного шпiля і пустити цього хлопця на церковний дах під час проповіді його закадычного друга пастора Сарєца.*

Складний іменник *Duzfreund* пов'язане з дієсловом *duzen* – звертатися на ти, отже переклад *закадычный друг* є смисловим розвитком.

*Da, seit die Konsulin sich mit einem Katarh hatte zu Bette legen müssen, Wochen vergangen waren, so hatten sich durch Liegen an ihrem Korper mehrere **Wunden** gebildet...* (Th. Mann) - *З того дня, коли катар заклав консульшу у ліжку, пройшло більше місяця, на її тілі утворилися пролежні...*

Відповідник німецькому іменнику *Wunde f* – рана в даному контексті замінено словом *пролежні*, оскільки йдеться про довготривалу хворобу лежачого хворого.

*Die Pariser **Modekünstler** hatten für diesen **Winter** kleine venezianische **Haubchen** lanciert* (lancieren <franz.> – тут вводити в моду), *die die Damen auf den Frisuren... trugen...* (Kellermann) - *Паризькі законодавці мод ввели у*

цьому зимовому сезоні маленькі венеціанські наколки для волосся, які носили паночки, зсунувши їх трохи назад.

В перекладі цієї фрази спостерігаємо три трансформації: *Modekünstler* перекладено кліше – законодавці мод, *Winter* перекладено з використанням смислового розвитку – зимовий сезон, *Haubchen* – смисловий розвиток: наколка для волосся. Останнє перетворення робить зайвим переклад словосполучення *auf die Frisuren* – на зачісці, це словосполучення опускається і, таким чином, в цілому останню трансформацію можна розглядати як **цілісне перетворення**, оскільки цілісне перетворення є одним з видів смислового розвитку [22, с. 58-59].

Суть **цілісного перетворення** полягає в певному зміщенні, використанні при перекладі суміжного поняття у межах одного родового поняття.

Розмежувати смисловий розвиток та цілісне перетворення в окремих випадках складно, як, наприклад, у такому фрагменті тексту:

Der Reichtum der fünften Avenue, Bostons, Philadelphias füllte in Lachsrot und Gold gehaltenen überhitzten Riesensaal, der während des ganzen Konzerts von Tausenden von hastig bewegten Fachern vibrierte. (Kellermann) – Багатіі п'ятої вулиці, Бостона, Філадельфії наповнювали витриману у блідо-рожевих та золотистих тонах грандіозну, жарко нагріту залу, і весь вечір тремтіло повітря від швидких рухів тисяч віял.

Цілісним перетворенням належить визнати словосполучення „весь вечір тремтіло повітря”, яке перекладає *Riesensaal vibrierte während des ganzen Konzerts*. В перекладеному уривку спостерігається і смисловий розвиток з додаванням слів: *in Lachsrot und Gold* – у блідо-рожевих та золотистих тонах.

Компенсація здійснюється в тих випадках, коли у певному уривку тексту неможливо передати ту чи іншу характерну для даної мови особливість (діалект, відступ від мовної норми) або особливості мовлення персонажів і їх

необхідно компенсувати іншими засобами МП. Тому як перекладацький прийом компенсація реалізується найчастіше не в межах речення, а в системі цілого тексту, який, в решті решт, є одиницею перекладу [1, с.7].

Всі види перекладацьких лексичних трансформацій здійснюються з використанням різних прийомів роботи зі словом: опускання чи додавання слів, змінення частини мови, напр.: заміна предмета ознакою чи ознаки предметом, тобто іменника прикметником чи навпаки; процесу предметом чи предмета процесом, тобто дієслова іменником чи навпаки; заміна множини іменників на однину чи навпаки [23, с. 13]. Ці прийоми пов'язані з невідповідністю об'єму значень слів в МО та МП, з розбіжністю у сполучуваності слів, які позначають тотожні поняття, тобто у багатьох випадках диктуються нормою мови перекладу.

1.4. Класифікація за типами

Вибір між основними способами семантичної трансформації є одним із основних професійних умінь перекладача. Велику роль у цьому відіграє робота зі словниками. Окрім словників, в особливо складних ситуаціях допомагають уява, інтуїція, чуття мови та культурне сприйняття [1, с. 112].

А. Алексеев виділяє такі смислові трансформації:

1. Звуження;
2. Розширення;
3. Емфатизація (нейтралізація);
4. Опис;
5. Перекладацький коментар [2, с. 127].

Звуження значення використовується у випадках, коли початкова сутність має високу інформаційну невизначеність і сильно залежить від контексту. При цьому на практиці перекладається не стільки саме слово, скільки певний варіант його значення в конкретному контексті.

Розширення початкового значення допускається в тих випадках, коли перекладне слово характеризується більшою інформаційною невизначеністю, яка достатньо регламентована даним контекстом.

Емфатизація (нейтралізація) початкового значення в основному визначається соціолінгвістичними факторами, такими як різниця в традиціях емоційно-оцінної інформації та відбір, який вимагає культура перекладу, і, навпаки, замовчування цього слова в цьому контексті.

Опис значення початкової одиниці застосовується в умовах відсутності регулярної словникової відповідності або при не збігу смислових функцій відповідних одиниць в початковій мові та мові перекладу.

Перекладний коментар слід розглядати як додатковий супровідний прийом до слів, що перекладаються з лексико-сміисловою трансформацією, але водночас це слова, що потребують розширеного пояснення [2, с.128].

Отже, ми виявили основні типи смислових перекладацьких трансформацій: звуження; розширення; нейтралізація; опис; коментар до перекладу.

Висновки до розділу 1

У розділі визначено, що особливості і проблеми художнього перекладу нерідко пов'язують із його функціональним навантаженням, тобто певною мірою протиставляючи художні тексти через функції не художнім. Визначено, що художній переклад – це відтворення засобами рідної мови особливостей чужоземного літературного тексту в нерозривній діалектичній єдності його змісту і форми. У художньому перекладі використовують різні перекладацькі трансформації. Зазначено, що перекладацькі трансформації є одним із фундаментальних понять, що описують процес перекладу, який включає

міжмовні трансформації, реконструкцію елементів вихідного тексту, операції репрезентації змісту або перефразування перекладного еквівалента.

З'ясовано, що смислові трансформації застосовуються тоді, коли словникові відповідники того чи іншого слова мови оригіналу не можуть бути використані в перекладі через невідповідність значення та контексту.

Визначено причини використання лексико-смислових трансформацій:

- 1) виділення різних ознак одного і того ж явища;
- 2) розбіжності у змісті слова;
- 3) контекстне значення слова;
- 4) різниця в зв'язності.

Визначено ряд перекладацьких прийомів які стосуються смислових трансформацій:

1) Антонімічний переклад – прийом перекладу, у якому відбувається заміна одиниці мови оригіналу на одиницю мови перекладу з протилежним значенням, разом із тим, заміна негативної форми на ствердну і навпаки.

2) Модуляція, чи смисловий розвиток – метод, заснований на причинно-наслідкових відносинах: одиниця мови оригіналу замінюється на одиницю мови перекладу, чиє значення є логічним наслідком значення вихідної одиниці.

3) Описовий переклад (експлікація) - у якому одиниця мови оригіналу замінюється одиницею мови перекладу, що експлікує її значення, тобто, дає пояснення цього значення мовою перекладу; надання висловлюванню більш явної форми.

4) Опущення (імплікація) – усунення компонентів значення, нерелевантних для загального змісту тексту; надання менш явної форми.

5) Додавання є протилежним опущенню прийомом і є розширенням тексту оригіналу, пов'язане з необхідністю повноти передачі його змісту.

6) Компенсація застосовується, коли деякі елементи тексту вихідною мовою не мають еквівалентів у мові перекладу та не можуть бути передані її

засобами; і, щоб «компенсувати» семантичну втрату при залишеній неперекладеній або не повністю перекладеній одиниці, перекладач передає ту саму інформацію будь-яким іншим засобом, причому необов'язково в тому самому місці тексту, що й у першотворі.

7) Пошук функціонального аналога. Деякі лінгвісти називають його еквівалентністю. Це опис поданої у тексті оригіналу ситуації іншими мовними засобами: die vlцden Къhe – тупі вівці.

8) Використання евфемізації/дисфемізації лексичних одиниць мовою перекладу.

Тож, перекладацькі смислові трансформації відбуваються через неповну подібність або відмінність між мовою перекладу і оригінальною мовою.

РОЗДІЛ 2

ЛІНГВО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СМИСЛОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У ТВОРЧОСТІ Ю. ГЕРМАНН

2.1. Стилiстичнi засоби вiдображення смислових трансформацiй

У сучаснiй лiнгвiстицi дослiдники у своїх роботах часто користуються такими термiнами як «стилiстичнi засоби», «стилiстичнi прийоми» та «виразнi засоби мови». Найчастiше вони використовуються синонiмiчно, проте iнодi в них закладається рiзне значення. Межа мiж виразними засобами мови та стилiстичними прийомами практично непомiтна.

Смисловi трансформацiї (розширення, звуження, доповнення, замищення, перенесення) смислової структури тексту та вибiр стратегiй тексторозумiння та смислоутворення обумовленi iсторико-часовими та соцiокультурними факторами, вiдмiнностями культурних кодiв, комунiкативно-прагматичними намiрами комунiкантiв, мiжмовними оцiнками та комунiкацiями.

Загальна схема побудови тексту збiрки оповiдань «Алiса» (фреймова конфiгурацiя тексту) є варiабельною в заповненнi при розумiннi або iнтерпретуваннi тексту як узувальна модель текстопобудови. До факторiв, що визначають стратегiї заповнення кадру тексту, вiдносяться iндивiдуальнi особливостi, iнтенцiї та комунiкативнi стратегiї, когнiтивнi-ренертуари та системи знань успiхiв текстової комунiкацiї; соцiальний контекст, екстралiнгвiстичний контекст. Заповнення кадру тексту пов'язане з наявнiстю «еталонiв» та «трафаретiв», що задаються нацiонально- та культурно-маркованими стратегiями, та обумовленi численними факторами психологiчного, когнiтивного та соцiокультурного планiв, що функцiонують у соцiумi системи цiнностей.

Смислові трансформації художнього тексту представлені чотирма основними типами, що визначаються контрастом, амбівалентністю та розкомбінованістю смислів: «розщеплення», «успадкування», «зчеплення» смислів тексту та «адаптація» до системи «приймаючої» мови та культури. При сприйнятті та розумінні художнього тексту інформаційні та смислові «втрати» компенсуються запровадженням індивідуальних (особистісних) смислів.

Як інваріант художнього тексту, що включає всі основні постійні ознаки при міжкультурних, міжмовних та внутрішньомовних перетвореннях, виступають як інваріантна схема тексту (його фреймова конфігурація), так і система смислів, мотивів, тем і образів, що утворюють художній світ тексту.

Важливу роль у художній творчості Ю. Германн, як смислоутворюючі засоби, відіграють стилістичні прийоми. Засоби художньої виразності допомагають автору під час створення художніх образів, а читачеві поринути у світ літературного твору, зрозуміти авторський задум. Авторка, прагнучи створити у свідомості реципієнта образ літературних персонажів, наділяючи їх певними рисами зовнішності та характеру, використовує у своїх творах різноманітні стилістичні прийоми. Зазвичай якісні характеристики як художній прийом включають суб'єктивно-оцінний компонент і є відображенням позиції автора стосовно описуваних подій, осіб та їх вчинків. Стилiстичні прийоми допомагають емоційно забарвити мову чи текст автора. Основне завдання письменниці полягає у логічній побудові речень та доборі таких слів, щоб мова твору яскраво відображала авторські думки, наголошувала саме на тому, що їй здається важливим, викликала у читача емоції.

Стилiстичні прийоми є способом, моделлю поживавлення мови. Експресія образів зображуваних персонажів та предметів залежить від стилістичних засобів, спрямованих на виділення їх найістотніших ознак. Вони допомагають зобразити стан природи, враження від побаченого, створити в

уві читача зримий образ предмета, явища, що формує емоційне враження, передає психологічну атмосферу, настрій. Також стилістичні прийоми допомагають авторці охарактеризувати, пояснити будь-яку властивість, якість поняття, предмета чи явища, втілити власне світовідчуття. У описі персонажів стилістичні засоби висловлюють почуття, настрої, внутрішній стан людини.

У збірці оповідань Ю. Германн «Аліса» авторка на передній план висуває смисл смерті, оскільки в оповіданнях йдеться про смерть п'яти чоловіків і реакцію на них головної героїні Аліси. Тут основна увага приділяється різним способам як упоратися з горем. У читача спочатку складається враження, що Аліса добре справляється із втратою близьких їй людей і швидко знаходить дорогу назад у своє повсякденне життя. Причину це можна побачити в тому, що поки тема смерті знаходиться в центрі уваги, сама смерть представлена як природний аспект повсякденного життя:

Zuerst fand sie es unhöflich, mit Richard über seine eigene Beerdigung zu sprechen, aber stattdessen wurde es als selbstverständlich hingenommen [88].

У реченні використано стилістичні засоби - епітети.

Аліса не переповнена емоціями, але, здається, сприймає смерть як частину життя. Наприклад, вона поїхала з Цвайбрюкена невдовзі після смерті Михайла і повернулася до свого звичайного життя в Берліні. Смисл переживання втрати близької людини відтворено низкою дієслів:

Alice hatte das Gefühl, dass sie verrückt werden würde, wenn sie noch eine Nacht in dieser Wohnung verbringen müsste und sich dieses Krankenhaus ansehen müsste, wo schon niemand war [88].

Хоча вона свідомо не переживала смерть свого дядька Малте, вона намагається впоратися з горем, сподіваючись дізнатися про нього краще, читаючи старі листи, а потім зуміти відпустити. Таким чином заповнюється необхідність мати справу зі смертю та прощанням. Тільки коли її партнер вмирає, Алісі стає важко займатися повсякденними справами, не думаючи про Реймонда, вона сама себе заспокоює, звертаючись до самої себе:

Er ist weg, Alice. Alice sagte sich, dass sie sich mit Namen anredete, als wäre sie ihr Kind. Alice, Raymond ist weg [88].

Тут висловлені найдрібніші мотиви з повсякденного життя, наприклад, коли Аліса чіпляється за мигдальний круасан, який Раймонд купив перед смертю і не з'їв, створює меланхолійну атмосферу. У той самий час смерть чи поводження з нею описуються досить стримано і лаконічно.

Стилістичні прийоми підвищують точність художньої мови та її емоційну промовистість. За їх допомогою авторка створює чудові словесні образи-портрети, образи-картини, передає найтонші відтінки почуттів, стани природи. Так, метафора використовується для виділення найголовнішої ознаки, створення художнього образу, враження, створення атмосфери. Її інтерпретація у тексті потребує чималих зусиль, уяви, роботи розуму. Метафора використовується авторкою для наочності зображуваного, передачі неповторності, індивідуальності предметів чи явищ.

Наприклад: *Sein Mund war offen, das Zahnfleisch schwarz, seine blinden Augen zum Fenster gerichtet.* [88].

Письменниця у цьому прикладі використала метафору *seine blinden Augen wandten sich dem Fenster zu* для вираження стану вмираючого Міші. Метафора дозволяє створити ємний образ, заснований на яскравих асоціаціях.

Символічною є назва першої пісні збірки «Rote Korallen» («Червоні коралі») [90]. В уявленнях німців червоний колір захищає від демонів і лихого ока заздрісників. Також відомо, що амулети з червоних коралів популярні в Німеччині [81]. Обробка коралів і їх використання в мистецтві та культурі має тисячолітню історію. На думку німецького журналу про культуру та подорожі «Mare» (у перекладі з латинської – «море»), такий постійний інтерес до коралів можна пояснити їхньою здатністю до перевтілення, що відображено в міфі про голову Медузи, яка перевернула все живе, поглядом перетворює речі на камінь.

Одна з легенд про походження коралів розповідає, що рослини почервоніли від крапель крові Горгони, набули сили його погляду і набули вигляду коралів і були віднесені німфами до моря [75].

У своїх оповіданнях Ю. Германн наділяє корали людськими рисами завдяки персоніфікації, під якою розуміється перенесення ознак, людей, істот на природні явища, предмети та абстрактні поняття. Коралі, кораловий браслет, який оповідач отримав у подарунок від своєї прабабусі, стали причиною смерті його прадіда, а сам оповідач втратив свою кохану. У сюжеті корали то виступають як злі істоти (червоніють від злості чи сльози на руках), то світяться і сміються. Дієслово *platzen* (рватися), вирази *jemanden ums Leben bringen* (позбавляти життя), *ein schönes, zärtliches Geräusch, fast wie ein kleines Gelächter machen* (видавати ніжний звук, схожий на сміх) характеризують дії коралів, а прикметник *wutrot* (червоний від злості) та дієслова *leuchten* (світитися), *blinken* (блищати) позначають їхні властивості: змінювати колір та випромінювати світло.

Сутність «червоних коралів» – їхня амбівалентність, що проявляється в бінарних протиставленнях: світлий – темний, добро – зло. Наприклад, в уривку *unter dem Schreibtisch war es dunkel, aber die roten Korallen leuchteten* [90] блиск, світ коралів, що сяють як сонце, як яскрава пляма, протиставляється темряві під письмовим столом. Наступний приклад демонструє протиставлення сяючої пишноти почервонілих від злості дрібних коралів, які порвалися, тонкому та худому зап'ястю: *die wutroten kleinen Korallen platzten in einer funkelnden Pracht von meinem dünnen und mageren Handgelenk* [90].

Для актуалізації амбівалентності «червоних коралів» авторка використовує антитезу та повтор, які, на думку дослідників, належать до стилістичних засобів, що традиційно вказують на символічне тлумачення метафоричного виразу [65]. У прикладі *Das rote Korallenarmband hatte meinen Urgroßvater ums Leben gebracht* [90,] предмет, позначений фразою «червоний кораловий браслет», стає небезпечним і стає причиною смерті прадіда.

Червоні коралі - символ брудної честі, провини за невиконання моральних зобов'язань, порушення правил поведінки: прабабуся зраджувала чоловікові під час його тривалих відряджень і приймала подарунки від своїх улюбленців. Одним з таких подарунків став кораловий браслет. Дід загинув, захищаючи свою честь на дуелі. Червоні коралі як символ провини нагадують про цінність такої моральної чесноти, як честь, знання про яку збереглося в культурній пам'яті німців [65]. Персоніфікована метафора червоного коралового браслета - смерть передає культурний код, оскільки ґрунтується на уявленні про корал як культурний об'єкт, який набуває символічного значення в німецькомовному суспільстві. Такими культурними об'єктами в оповіданні «Rote Korallen» є антична міфологія та німецька культурна пам'ять про давню символіку провини та заплямованої честі.

Історії Джудіт Германн не про персонажів, а про меблі та сучасні матеріали, якими оздоблено приміщення: килими, тканини та метал. Так, килими поглинають звуки: *die Teppiche verschluckten jeden Laut*, а підземний гараж «виплює» автомобілі: *die Tiefgarage an der Ecke spuckt rücksichtslos Autos aus* [90].

Обтягнені темно-червоним шовком стіни, оббиті м'які кухонні шкіряні куточки та великі кришталеві люстри починають розповідати свої історії про неповторність часу, наприклад: *Er betritt das dämmrige Foyer, dessen mit dunkelroten Seide bespannten Wände, weiche Ledersitzecken und große Kristallleuchter von der Unwiederbringlichkeit der Zeit erzählen* [90].

Металеві сходинок пожежної драбини розрізають на квадрати темне небо, наприклад: *das Treppengitter der Feuerleiter zerschneidet den dunklen Himmel in kleine Quadrate* [90].

Статичні предмети та будівлі змінюють своє положення. Ліжко уподібнюється кораблю, наприклад: *Dein Bett ist ein Schiff* [90], а будинок починає гойдатися: *Das Haus bewegt sich. Es bewegt sich immer* [90].

Метафоричні образи рухомих об'єктів засновані на символі маятника. Маятник, відірваний від центру, втрачає рівновагу і стає нестійким. Символ маятника відображає недостатню вкоріненість представників «покоління 89-го», втрату зв'язків між людьми, які поселяються у великих містах у пошуках роботи або регулярно ходять певним маршрутом. Так, непоміченими залишаються спроби героїні одного оповідання налагодити близькі стосунки з чоловіком, «вплутатися в чуже життя»:

Ich bemerkte nicht, daß Sonja dabei war, sich in meinem Leben zu verhaken [90].

Явища природи в оповіданнях Ю. Германн отримують голос, людські здібності та властивості, здатність відчувати. Вітер ходить по кімнаті: *ein Wind ging durchs Zimmer* [90], вода починає шипіти та співати, а також завдає шкоди людині (змиває всі мої історії): *das Wasser rauschte, brandete, sang und stieg und schwemmte die Geschichten mit sich fort* [90]. Хмари розступаються та відкривають вид на високе, засіяне зірками небо: *die Wolken rückten beiseite und gaben den Blick auf den hohen, sternenübersäten Himmel frei* [90].

Природа, як і предмети інтер'єру, стає байдужою до долі людини. Ураган уподібнюється міфічній істоті – циклопу, персонажу давньогрецької міфології [5]: *Das Auge des Hurrikans, sagt Kaspar, sei still* [90].

Цей одноокий велетень збирає сили, щоб обрушитися на маленькі острови, наприклад: *Der Hurrikan scheint Kraft zu sammeln für Kuba, Costa Rica, die Insel* [90]. Ураган завдає матеріальних збитків людині: він руйнує готелі, спричиняє повінь та гибель двох рибалок [5]: *Der Hurrikan streift Costa Rica, zerstört Hotelanlagen und verursacht eine Flutwelle, bei der zwei Fischer ums Leben kommen. Dann zieht er wieder aufs Meer hinaus und bleibt zweihundert Kilometer nördlich der Insel stehen* [90]. Урагану бояться, він може впливати на долю людини, наприклад [5]: *Ein Hurrikan ist fürchterlich, du willst, daß er dir alle deine Entscheidungen abnimmt, aber nicht auf Kosten der Insel, nicht auf meine Kosten* [90]. Зображення урагану у вигляді могутньої, непереборної та

руйнівної сили навіть ідею про несамостійність ухвалення рішень людиною, про вплив долі на її волевиявлення. Липи у дворі розмірено постукують великими гілками у вікно: *Die Linden auf dem Hof ticken mit ihren kahlen Zweigen gegen mein Fenster* [90]. Липи належать до давніх символів, які відігравали важливу роль у міфології германських племен. Під кронами липи відбувався суд. Історія загибелі героя Зіґфрида починається з того, що листок липи, який приклеївся до його спини, залишив там його єдине вразливе місце [60]. Люди відступають на другий план та стають непомітними, зливаються із сутінками: *meine Urgroßmutter verschmolz mit dem Dämmerlicht zu etwas Traurigem, Schönem, Fremdem* [90], перетворюються на безформну купу жадібності: *Der Regisseur war ein kleines, verschwommenes, dickes Häufchen Gier* [90]. Порожній, безлюдний простір заповнює пил, який не має жодної цінності. Пил набуває форми геометричного тіла – кулі, яка стає активною: рухається по кімнаті (*Die Staubflocken trieben durch das Zimmer*) [90], огортає ноги (*der Staub webte sich um meine Fußgelenke herum*) [90], заспокоюється та збирається у жмуток м'яких, пухнастих волокон (*die Staubflocken beruhigten sich und falteten sich zu einem dichten Flaum zusammen* [90]), починає мерехтити (*Im gelben Licht flirren Staubfäden*) [90], тремтити (*die Staubflocken fangen, sie zitterten sachten*) [90], пил можна почути (*konnte ich die Staubflocken sachte zu Boden sinken hören* [90]).

Пил, прах символізує атмосферу взаємної відчуженості між людьми, їхню байдужість, самотність, вказує на відсутність останніх моментів спілкування в житті персонажів. Замість людських голосів тиша заповнює кімнату та починає тремтити: *Die Stille des Zimmers zitterte wie die Oberfläche eines Sees, in den man einen Stein geworfen hat* [90].

Символ праху уособлює зміни в ціннісних орієнтаціях німецької молоді «покоління 89-х», насамперед схильність до знецінення уваги до інших людей, а також зниження здатності молодого покоління до емпатії. Наприкінці 20 ст. зооморфною метафорою є образ великого, страшного, кривого птаха, який уособлює американця з Каліфорнії:

Und dieser Amerikaner, dieser große, schräge, häßliche Vogel aus Kalifornien [90].

Уособлення підвищує емоційну виразність тексту. За допомогою цього тропу авторка передає найтонші відтінки настрою твору. Найчастіше цей стилістичний прийом використовується в описі оточуючих людини речей, які наділяються здатністю створення атмосфери. Уособлення наділяє явища чи предмети людськими діями, почуттями, станами, мовою. Наприклад: *Auf der rechten Seite des Bettes sitzend, hatte Alice ihren Rücken zum Fenster, das auf die Stadt und eine ferne Hügelkette hinausblickte* [88].

Уособлення – *das Fenster, das auf die Stadt und eine entfernte Hügelkette blickte*. У цьому прикладі мова йде про вікно, яке виходить на ліс і пагорби. Використання авторкою у своїх творах метонімії дозволяє зробити думку більш яскравою, лаконічною, виразною, надає предметної наочності, що зображується, призводить до появи нового значення або контекстуально-обумовленої зміни значення слова. Створюючи авторські метонімії, письменниця орієнтується на здібності читача та його можливості домальовувати у своїй уяві уявлення про цілий предмет з його частини. Наприклад: *Die Nonne hatte ihre Hände beiläufig gehoben und wieder fallen gelassen, wodurch das Bett erschüttert wurde*. [88].

Метонімія *dem Bett einen Ruck gebenu* є наслідком дії монахині.

За допомогою синекдохи письменниця підвищує виразність мови та надає їй глибокого узагальнюючого сенсу. Завдання синекдохи полягає в тому, щоб описати предмет через вказівку на характерну для нього деталь, відмітну ознаку. Вона є джерелом як ситуативних номінацій, а й прізвиськ і власних людей, тварин, населених пунктів, і навіть створює яскраве, образне, живе уявлення про щось. Наприклад: *Die Tür zu dem kleinen, weißen Haus öffnete sich von selbst, sie mussten nicht klingeln*. [88].

Гіпербола та літота посилюють виразність зображуваного, надають висловлюванням незвичайної форми та яскравого емоційного забарвлення,

оцінності, емоційної переконливості. Наприклад: *Die Frau lief hin und her und zeigte alles: den Wasserkocher, die Kaffeemaschine, die elektrischen Jalousien, den Fernseher, den Videorecorder, die Bettwäsche, die Schlüssel.* Літота: *Am Schlüsselring eine kleine Hexe auf einem Drahtbesen.* [88].

Перифраз підкреслює суттєві сторони, характерні ознаки предмета чи явища. Цей стилістичний прийом дозволяє виділити та підкреслити найбільш суттєві ознаки зображуваного, уникнути невинуватої тавтології, яскравіше та повніше висловити авторську оцінку зображуваного, наприклад: *Alice sagte, wir sind wirklich froh, hier zu sein. Es ist wunderbar; allein der Garten – sie suchte nach einer Geste und fand keine –, aber das spielte überhaupt keine Rolle.* [88].

Порівняння троп, який полягає у поясненні одного предмета через інший, подібний до нього, за допомогою компаративної зв'язки, тобто єднальних сполучників: *als, als ob* тощо, наприклад: *Der Mann, der immer ein wenig hinter ihr schwebte, seine Hände rau und abgenutzt, sein Händedruck fest; seine Trainingshose war schmutzig, und auf beiden Seiten seines breiten, rasierten Schädels waren ausgedehnte Narben, als wäre sein Kopf einst in einer Klammer gehalten worden.* [88].

Проведений аналіз показав, що стилістичні засоби є важливим і продуктивним засобом у створенні значень мовної картини світу Ю. Германн. Меблі (килими, люстри, стільці, ліжка), прикраси (кораловий браслет), будівлі (будинок, гараж), природні явища (вітер, вода, ураган, хмари), природні об'єкти (липа), пил виставляються в історіях, подібних до живих, речі, які активні як фізично, так і психологічно. Символічне значення мають окремі предмети (червоні корали), природні явища (ураган), пил. Метафоричний образ-символ червоних коралів ґрунтується на бінарних опозиціях світло – темрява, добро – зло, які апелюють до архетипів людської свідомості *Метаморфози, Світло, Темрява, Добро, Зло.* Використання амбівалентного символу червоних коралів, символів Маятника, Пилу, Липи

створює особливий емоційний фон для оповідань і створює відчуття невідворотності долі, яка визначає майбутнє людини.

Отже, усі ці стилістичні прийоми допомагають підкреслити чи виділити щось, передати певне емоційне ставлення до предмета картини, висловити свою оцінку автору чи герою, побачити ставлення автора до предмета картини, будь-якого факту, явища, образу, для надання змісту мовленню, виразності, художньої образності.

2.2. Лексико-семантичні засоби вираження смислових трансформацій

Виділення сенсу, значення та змісту тексту пов'язані з варіативністю розуміння тексту, бо зміст тексту, закладений у нього автором, і СЕНС 2, який витягується під час звернення та інтерпретації тексту, не тотожні. Сенс як семантична структура тексту буде постійним щодо автора та його когнітивної програми, а СЕНС 2 формується при кожному новому зверненні до тексту, тому сенс семантичний, а СЕНС 2 – прагматичний. Можливість співіснування та отримання нових інтерпретацій одного тексту закладена у мові та підтримується варіативністю її системи на всіх рівнях. Той факт, що окремих текст може бути основою для кількох інтерпретацій, які виявляють системи смислів, що розрізняються повністю або частково, пояснюється асиметричністю відносин усередині пари «Сенс-Текст». Потенційна неповторність та свобода індивідуальних прочитань художнього та культурно значущого тексту обмежена законами сприйняття, культурним тлом, збігом-незбігом культур, літератур та традицій. Читач виділяє та фіксує актуальні смисли щодо сучасної йому соціокультурної «ситуації». З тексту витягується, насамперед, особистісний зміст, рідше — універсальний, тобто, особистісне ставлення до повідомлення організує вибіркового характеру сприйняття.

Трансформаційний потенціал смислової структури тексту утворений набором трансформацій, допустимих самої смислової структурою, так і

особливостями художнього тексту (амбівалентність семантики, багатоплановість і багатозначність, рефлексивність слова), що створюють передумови до варіативності розуміння та інтерпретування. Під трансформацією розуміється встановлення інваріантного співвідношення між T1 і T2. Передача тіаріантного плану змісту T1 засобами МП відбувається на рівні смислових відносин; плану висловлювання T1 та її перекладів, чий план змісту не збігаються через відмінність мов.

Інваріантом тексту називають характеризуючу величину, яка залишається незмінною при міжмовних, міжкультурних перетворень або по відношенню до його окремих перетворень у системі мови (при внутрішньомовному або адаптивному перекладі). Інваріант художнього тексту утворений смисловою структурою тексту, сукупністю мотивів та художньої ідеї як основним метасенсом. Художній переклад допускає втрату другорядних смислів, однак на базі такого інваріанта має бути можливим відновлення вихідного смислу. Поняття «однаковість сенсу» двох текстів передбачає визначення відповідності/невідповідності складових їх елементів та семантичних відносин між ними.

Комуніканти звертаються не тільки до знання мови, норм і правил її функціонування, але й до свого досвіду, відомостей про зміст тексту, стратегій та процедур освоєння досвіду та подання знань. В основі когнітивної (психологічної) моделі пам'яті людини, що ошфаюється на теорію фреймів, лежить положення про сприйняття дійсності через зіставлення наявних у пам'яті фреймів, кожен з яких пов'язаний з концептуальним об'єктом пам'яті, та інформацією зі світу дійсності. При сприйнятті тексту читач організує незнайомі фрейми-сценарії відповідно до наявних планів (сценарії, орієнтовані на певну мету) та схем (сценарії, пов'язані з окремими об'єктами або подіями дійсності). Фрейм забезпечує входження в ситуацію і «роботу-орієнтацію» в ній. Якщо базовий кадр не працює, то на його основі будується новий, де порівнюється ситуація базового кадру і реальна ситуація. Гнучкість

сміслової структури полягає в тому, що можна трансформувати її злети та змісти відповідно до отриманого та/або наявного знання про структуру предметної області в компоненті стереотипної частини кадру.

Фрейм-ситуація формується уявленнями про прототиповій ситуації та її компонентах, що мають фіксовані ролі та положення. Семантичні моделі управління кадрами пов'язані з певними вимогами до контексту, безпосередньо до того семантичного та синтаксичного оточення мовної одиниці. При заповненні змінних враховується ситуаційний контекст та контекстуальна норма, що дозволяє говорити про контекстно-обумовлені стратегії заповнення базового фрейму.

Заповнення слотів фрейму збірки оповідань Ю. Германн «Аліса» обумовлено сценарієм про епізод «лікування», який означає ролі «хворий», «лікар», мету «отримати/надати лікарську допомогу», когнітивні установки «отримати допомогу та одужати/надати допомогу»; при цьому інтерпретуються різні аспекти вхідних даних:

Die Ärzte sagten nichts mehr; Sie zuckten mit den Schultern und streckten ihre leeren, desinfizierten Hände aus. [88].

Er hatte Krebs und war auf Morphium, war fast weg. [88].

Die Ärzte, die sich vor einer Woche aus dem Fall zurückgezogen hatten, hielten sich aus Höflichkeit noch im Hintergrund. [88].

Активізатором сцен сценарію виступає слово в контексті, яке порівнюється із зафіксованим інваріантом у стереотипному епізоді, це слово *Erkrankung*.

Термін «інваріант» був запозичений з математики, де він має таке визначення: вираз, що залишається незмінним при певному перетворенні змінних, пов'язаних з цим виразом. Інваріантність – це незмінність сенсу, те, що відрізняє переклад з інших адаптацій (реферат, переказ, інструкція та інших.). Джерело націлене передавати різні види інформації – не тільки основну смислову, а й другорядну, яка виражається в його формі

(стилістичних компонентах). Проте всі види інформації, призначені передачі, становлять цілісне повідомлення.

Контекст – це мовне та лінгвістичне оточення даної мовної одиниці, джерело, з якого рецептор отримує додаткову інформацію. Розрізняють вузький контекст (мікроконтекст) та широкий контекст (макроконтекст). Вузький контекст – це контекст речення. Цей вид контексту поділяється на: синтаксичний (синтаксична конструкція, у якій використовується це слово, словосполучення чи підрядне речення); лексичний (сукупність конкретних лексичних одиниць, слів, стійких словосполучень, серед яких зустрічається дана одиниця). Визначення конкретного значення мовної одиниці контекстуальному оточенні здійснюється з допомогою зіставлення словникових значень цієї одиниці зі значенням у контексті. Результатом такого зіставлення може бути висновок, що вихідне слово не має однозначного відповідника у мові перекладу. Це стосується як однозначних, і багатозначних одиниць. У випадках, коли важливим стає не саме слово, а його значення у лінгвістичному оточенні, перекладач вдається до перекладацьких трансформацій. Очевидно, що перекладачеві, як посереднику комунікативного акта, необхідно володіти екстралінгвістичною інформацією, щоб якнайбільше донести зміст до адресата: знання політичної обстановки, моральних цінностей суспільства при усному перекладі; при художньому перекладі – відомості про автора, про літературний напрямок та епоху, до яких він належить тощо [44, с.12].

Наприклад, у цьому уривку мова йде про помираючого чоловіка, який раніше працював фокусником:

Sie hatten beide Mischa angesehen, und Alice dachte, die Nonne würde nie erfahren, wie Mischa gewesen war, wie er ausgesehen, wie er geredet, geflucht und gelächelt hatte – wie er sein Leben gelebt hatte. Sie sah nur den Sterbenden. Vermisste sie etwas? Zögernd sagte Alice: Nun, ich würde sagen, er war ein Zauberer. Ein Beschwörer – verstehst du, was ich meine? [88].

Вони обидва дивилися на Мішу, і Аліса подумала, що тепер ніколи не дізнається, яким був Міша, як він виглядав, як говорив, лаявся і посміхався – як він прожив своє життя. Вона бачила лише вмираючого. Що їй чогось не вистачає? Аліса нерішуче сказала: Ну, я б сказала, що він був чарівником. Фокусник – розумієте, про що я? [87].

Перекладачка дібрала необхідні інваріанти до слів *Zauberer*, *Beschwörer* – чарівник і фокусник, щоб не втрати смисл роду заняття Міші.

У наступному прикладі ключовим словом є *Krankenhaus* – лікарня:

Ein schöner Blick auf andere Gärten den Hang hinauf und hinab, dann die ersten Häuser der Stadt, und ganz links war das Krankenhaus – ein langes Rechteck mit vielen Fenstern. Zu weit weg, um das Fenster von Mischas Zimmer zu erkennen, aber nah genug, um zu wissen: Mischa ist da. Und wir sind hier [88].

Гарний краєвид на інші сади вгору та вниз по схилу пагорба, потім перші міські будинки, а далеко ліворуч була лікарня – довгий прямокутник із багатьма вікнами. Занадто далеко, щоб вона могла впізнати вікно Мішиної кімнати, але досить близько, щоб знати: Міша там. І ми тут. [87].

Це те місце, де перебуває хворий родич героїні, вона змушена шукати житло поблизу лікарні, тобто, смисл цього слова в тому, що є хвора людина, а родичі опікуються ним.

2.3. Виявлення синтаксично-граматичних засобів вираження смислових трансформацій

Серед особливостей синтаксико-граматичних засобів вираження смислових трансформацій у творах Юдіт Германн слід відзначити складну синтаксичну структуру: поєднання трьох і більше простих речень з різними видами зв'язку, вставні слова, що виходять за межі кадр для виділення. важливо, активне використання розділових знаків для передачі динамічних подій, пауз для зміни теми чи несподіваного підсумку, оцінки. Довгі речення,

які створювали ефект потоку свідомості оповідача, стали візитною карткою Юдіт Германн і викликом для перекладача [30].

Джерелом стилістичної виразності є «синтаксичне послаблення» (syntaktische Auflockerung) будови речення, внаслідок чого в тих відрізках речення, де окремі члени речення менш тісно пов'язані, виникає кілька центрів меншої напруги. підключений. Придатними засобами є: відсутність складної багаторівневої підрядності речень; чітке узгодження деяких пунктів; відтворення частин речень для каркасних конструкцій, звільнення дієслів [30]. Причиною використання автором таких засобів є бажання відтворити живе, справжнє, емоційне мовлення.

Обираючи смислову стратегію, змінюючи форму, перекладач свідомо усуває всі можливі з його точки зору перешкоди на шляху сприйняття твору українського адресата в тексті перекладу. На думку психологів, розуміння перекладачем своєї програми інтерпретації, закладеної автором у творі, виявляється обмеженою вербальною інформацією, яка тісніше, ніж невербальна, пов'язана з психологічними формами обмежень, що мають своє коріння. у перекладацькій роботі. людська свідомість – стереотипи, очікування, уподобання [1]. Наприклад, у наступному уривку перекладач відтворює позарамкові обставини місця в дієприслівниковому відмінку, додаючи свою оцінку змін у поведінці героїні - *дозрівши до цього: Später hat sie sich das Rauchen am Morgen abgewohnt, in anderen Wohnungen und anderen Betten* [89].

Згодом вона перестала курити вранці, дозрівши до цього в інших помешканнях, інших ліжках [86].

Перекладацьке рішення викликане не труднощами вербального відтворення тексту, а системою усталених уявлень перекладача про дійсність, його аксіологічними настановами незалежно від їхньої реальної цінності.

Активно звертаючись до стилістичних ресурсів синтаксису, Юдіт Германн часто використовує ампліфікацію, лексичний повтор, поліптотон,

анафору, епіфору, однорідні члени речення, клімакс, антиклімакс, парентезу, антитезу, синтаксичний паралелізм. Багатство спектру стилістичних засобів, характерна особливість ідіолекту Юдіт Германн, ставить перед перекладачем творчі завдання і вимагає від нього майстерності та уваги до тексту.

Ампліфікація: *...ich wollte plötzlich meine Sachen wiederhaben, mein Buch, meinen Kalender...* [89].

...раптом мені стали дуже необхідні мої речі, моя книжка, мій записник... [86].

Використовуючи прямі еквіваленти слів, перекладачка повністю передає у перекладі стилістичний прийом Ю. Германн без трансформацій.

Лексичний повтор: *Dann lachelte sie und sagte «Es ist schlimm, schlimm, schlimm», sie sah uberhaupt nicht unglucklich aus dabei* [89].

Вона засміялася і сказала: «Погано, погано, ой як усе погано», але при цьому зовсім не виглядала нещасною [86].

Перекладачка відтворює авторську стилістику, проте підсилюючи інтенсивність емотивності виразу за рахунок додавання нових компонентів структури, уникаючи одноманітності вербального вираження.

Політотон: *Ich schwieg, und sie schwieg auch, oder vielleicht lauschte sie auf mein Schweigen,* [89].

Я мовчала, і вона помовчала, або прислухалася до мого мовчання. [86].

При використанні однокореневих слів в оригіналі варіюється коренева морфема *schwieg* - *Schweigen*, труднощі відтворення цього явища виникають через системні мовні обмеження, отже, перекладачка передає його через додавання префікса *no-*.

Анафора: *Seltsamerweise war es Ruth, die den Satz sagte «Ich ware gerne du». Nicht umgekehrt. Nicht ich* [89].

Як це не дивно, але саме Рут сказала: «Я б хотіла бути, як ти». Не навпаки. Не я це сказала [89].

Розширення останнього речення цілком логічне для розуміння ситуації і

зумовлено узусом.

Еніфора: *Später habe ich gedacht, ich hatte ihm nur richtig zuhören müssen. Ich weiß nicht, ob das etwas geändert hatte, ob ich mich anders entschieden hatte, dennoch, ich hatte ihm richtig zuhören müssen* [89].

Пізніше я думала, що варто було всього лиш уважніше слухати його. Не знаю, чи це змінило б щось і чи прийняла б я тоді інше рішення, але все одно потрібно було краще слухати його [86].

На початку та у кінці речення в перекладі модального слова *müssen* варіюються синоніми, що є типовим для ідіолекту перекладачки.

Використання однорідних членів речення: *Die Theaterkantine war klein, stickig und verqualmt...* [89].

Театральний бар був невеличким, із задушливим, прокуреним повітрям... [86].

Улюбленим прийомом опису Юдіт Германн є використання двох, рідше трьох атрибутів (прикметників, партиципів):

Der Kaffee war heiß und stark [89].

Die Stadt war klein und überschaubar,... [89].

Наталка Сняданко розгортає імпліцитну інформацію, яка міститься в оригіналі, що сприймається цілком органічно, оскільки ці зміни уточнюють ситуацію.

Клімакс: *Einen Monat lang stand es leer, zwei Monate, drei...* [89].

Вона була порожньою місяць, два, три... [86].

Інвертована конструкція змінює ритміко-сміслову організацію оригіналу, але не руйнує стилістичну фігуру.

Антиклімакс: *... meine Hände zitterten und meine Knie waren weich, noch eine Stunde bis Würzburg, noch eine halbe, noch zwanzig Minuten, gleich* [89].

...мої руки тремтіли, коліна зм'якли, ще година до Вюрцбурга, ще півгодини, ще двадцять хвилин, ось-ось приїдемо [86].

Смисл речення передається без змін, використання узуального аналога

ось-ось приїдемо підкреслює живе мовлення героїні.

Парантеза: *Als wir die erste Wohnung miteinander geteilt hatten - vor wie vielen Jahren, vor fünf, vor zehn? - schiefen wir in einem Bett* [89].

Коли ми винаймали разом перше помешкання, **багато років тому, п'ять чи навіть десять**, – то спали в одному ліжку [86].

У вставній конструкції, яка виокремлена графічно за допомогою тире, перекладачка через субституцію нівелює питання, пошук відповіді на яке і вимагає цієї паузи – отже, увага повертається до останньої синтагми.

Якщо паузи в оригіналі сигналізують тільки про замислення героїні, пригадування нею минулих подій, то зміна пунктуації веде до іншого тлумачення: підкреслення неочікуваної інформації [30].

Антитеза: *Alles an ihr ist mein Gegenteil, was an ihr rund ist und weich und groß, ist an mir hager und knochig und klein, meine Haare sind kurz und dunkel, ihre sehr lang und hell...* [89].

Усе в ній - це моя протилежність, те, що у ній округле, м'яке і велике, у мені - сухувате, кістляве і маленьке, моє волосся коротке і темне, її - дуже довге і світле,... [86].

В тексті перекладу протиставлення підкреслюється ще додаванням тире.

Синтаксичний паралелізм: *Ich sagte «Ruth, das ist albern, du bist keine Trophäe, niemand wird dich verraten und niemand wird dich erjagen, ich weiß das», ich meinte es ehrlich, und Ruth sah für einen kurzen Moment getrostet und sicher aus* [89].

Я сказала: «Рут, дурненька, ти не можеш бути трофеєм, **тебе неможливо зрадити і неможливо полювати на тебе**, я це точно знаю». Я справді так думала, і на якусь мить Рут втішилася і відчула себе певніше... [86].

Неповний паралелізм конструкції викликаний як об'єктивним фактором – різною сполучуваністю лексичних одиниць у німецькій та українській мовах, так і смаком перекладача. Складне речення членується на два з

інверсією членів, додаванням лексичних одиниць [30].

Розширення синтаксичної структури за рахунок додавання лексичних одиниць, словосполучень, підрядних речень є типовими трансформаціями в тексті, Н.Сняданко експлікує імпліцитну інформацію, вдається до смислового розвитку, додає експресивності виразу. Часто перекладачка підказує уяві читача логічне доопрацювання ситуації.

Висновки до розділу 2

Сучасні культурологічні перекладознавчі студії наголошують на впливі особистості перекладача як суб'єкта творчої діяльності, який виступає не лише як інтерпретатор первинних смислів, а й як співавтор у створенні тексту перекладу. Евристичні стратегії перекладу тісно пов'язані з феноменом ідіолекту перекладача, який поміщається в рамки відтворення існуючих традицій або виходить за ці рамки – інноваційний простір.

Смисл текстів перекладача відрізняється від смислу авторських творів наявністю додаткового рівня в змістовній структурі – професійних прийомів та засобів вирішення суто перекладацьких завдань, які повторюються в практичній діяльності конкретного перекладача.

Н. Сняданко здійснює багато синтаксичних трансформацій: поділяє довгі речення, змінює розділові знаки, замінює, пропускає або додає сполучники, змінює порядок слів і види речень. Змінюючи складну синтаксичну конструкцію оригіналу, мислетворчість перекладачки Джудіт Германн не відновлює певних «фірмових» ліній, які формують «плин» оповіді, певну монотонність. Читач оригіналу потрапляє у вир руху героїв у просторі деталізованого предметного світу, цьому не заважає складне мовлення автора. Проте для перекладу тексту характерні прозорі побудови, чітке формулювання думки, створення емоційних «сплесків».

У такий спосіб Н. Сняданко здебільшого вдалося знайти «золоту

середину» між змістовним і формоорієнтованим підходом до перекладу, незважаючи на тенденцію до вербалізації додаткових прихованих смислів; відхилення від точності відтворення особливостей побудови тексту оригіналу, які слугують маркерами змісту авторського тексту, характерних мовно-стилістичних особливостей; цільовому читачеві без певної культурної компетенції.

РОЗДІЛ 3

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПЕРЕКЛАДУ ЗБІРКИ ОПОВІДАНЬ ЮДІТ ГЕРМАНН «АЛІСА»

3.1. Відтворення смислових трансформацій у творах Юдіт Германн в українському перекладі Наталки Снядалко

Досягнення відновлення змісту мови героїв оповідань збірки забезпечується доцільним використанням необхідної лексики та виразів. Тому зображення героїв відбувається в певній ситуаційній обстановці і вони діють за психологічними законами [10].

Методом суцільної вибірки встановлено, що для посилення виразності семантичних трансформацій автор у своїх оповіданнях найчастіше використовує метафору – 29 одиниць, епітети – 22 випадки вживання, образні порівняння – 13 одиниць, порівняння – сім одиниць, метонімія - дев'ять одиниць і лише два фразеологізми в окремих випадках.

Проаналізуємо, як ці тропи реалізовані в перекладі Н. Сняданко.

Метафори. Метафора виступає як заміна поняття, перенесення за подібністю на основі порівняння [8, с. 388]. Її самотність особливо виявляється в художніх творах, оскільки цим тропом досягається необхідна авторові образність. Враховуючи складну природу метафори, іноді її можна перекласти відповідним еквівалентом. Серед проаналізованих творів ми виявили лише чотири випадки еквівалентного перекладу метафор однакової форми:

Micha folgte ihr mit einem stolzen, triumphierenden Ausdruck im Gesicht [88].

Міха ішов за нею з гордим тріумфальним виразом обличчя [87];

... ihr Gesicht sehr offen... [88].

...Її відкрите обличчя ... [87];

...Ihr Gesicht leuchtete... [88]

Її обличчя світилося [87];

Die Moldau war schwarz und glänzend, sehr weit unten, sehr weit entfernt [88]

Влтава була десь далеко внизу, десь дуже далеко, чорна і блискуча [87].

У деяких випадках для збереження образності використано перекладацький прийом опущення:

Wir brachten gleichzeitig in ein wildes Gelächter aus [88].

Ми вибухнули сміхом [87];

<...> er lachte kurz und machte eine vogelartige

Bewegung mit dem Kopf [88]

Він засміявся і по-пташиному повернув голову [87].

В останньому реченні простежується також транспозиція: словосполучення *eine vogelartige Bewegung* – “птахоподібний рух” – замінено на прислівник “по-пташиному”, що дає змогу точно передати образність висловлювання, уникаючи накопичення іменників.

Для адекватного перекладу смислу метафор Н. Сняданко використовує також і такий прийом перекладу, як додавання:

... und vollführte mit den Händen fischähnlich gleitende Bewegungen ... [88].

... і ковзала руками в повітрі, імітуючи рухи риб ... [87].

Отже, перекладач додала обставину місця у *повітрі*, якої немає в оригінальному тексті, щоб смисл метафоричного образу став зрозумілішим. Цей приклад цікавий ще й тим, що в перекладі наявна контекстуальна заміна: замість дієслова *vollführte* – виконувати – використано ковзати, що забезпечує дотримання необхідної смислової образності. Перекладач вилучила його з метафоричного дієприкметникового звороту *fischähnlich gleitende Bewegungen* «схожі на рибу ковзаючи рухи», а сам зворот передала за допомогою варіативного відповідника «імітуючи рухи риб», що спрощує його розуміння.

Трапляються приклади, коли в одному реченні перекладеного тексту наявні обидва перекладацькі прийоми – додавання і вилучення:

Wir waren zwischen den Jahren, unverankert, irgendwo ... [88].

Ми потрапили поміж двох років, не припнуті на якір, загублені... [87].

Авторське метафоричне словосполучення *zwischen den Jahren* конкретизовано додаванням числівника «поміж двох років», можливо, з метою уточнення, що йдеться саме про прихід нового року, залишено неперекладеним *irgendwo* «десь», замість нього, для підсилення атмосфери невизначеності, використано контекстуальну заміну «загублені».

Не оминає Н. Сняданко і заміну метафоричних образів, що зумовлено прагненням створити традиційні, близькі для українського читача образи, дотримуючись при цьому адекватності перекладу:

Das Zimmer war fremd ... [88].

Кімната здавалася чужою... [87];

...kalte Morgenluft drang ins Zimmer, Feuchtigkeit, fast greifbar[88].

... вологе ранкове повітря увірвалось до кімнати, його вологість можна було майже бачити [87].

... die Schaffner standen auf dem Bahnsteig herum und atmeten in die hohlen Hände hinein [88].

...і провідники, що хукають у складені трубочкою долоні без рукавиць [87].

... und mit dem Geruch einen Zustand dieses Zimmers [88].

...запах а разом з ним і настрої цієї кімнати [87].

Das Bier prickelte und schmeckte süß; langsam beruhigte es etwas in Alices Kopf und ließ es verschwinden. [88].

Пиво т'юхнуло, було солодким; це повільно пом'якшило щось в Алісиній голові і змусило це зникнути. [87].

Maja kam schweigend zurück, ohne ein Geräusch auf der Treppe oder im Flur zu machen; es war nur ihr Klopfen an der Milchglasscheibe. [88].

Майя повернулася мовчки, не видаючи ні звуку ні на сходах, ні в коридорі; чути було лише її стук об матове скло. [87].

На думку дослідників, заміна семантичного образу потребує винахідливості перекладача, уміння пожертвувати менш важливим заради досягнення еквівалентного ефекту [1, с. 177]. Перекладач Н. Сняданко, на нашу думку, володіє цією майстерністю й точно відтворює образи оригінальних текстів.

Епітети. Епітети виконують у художньому тексті декілька важливих функцій: створюють образи, мають експресивне навантаження, містять оціночний та емоційний зміст [8, с. 388], тому часто викликають труднощі у перекладача, оскільки описують не лише персонажів чи події, а й відображають ставлення автора до висловлюваного.

Загалом у аналізованих творах епітети перекладаються відповідними українськими еквівалентними відповідниками:

..., *sah er traurig aus, kindlich und ernst* [88].

... *він виглядав сумним, дитячим і серйозним* [87].

... *den brackigen Geruch des Flusses* ... [88].

... *солонуватий запах річки...* [87].

... *bei einem in Felle gehüllten Vietnamesen mit kindlichem Eskimosgesicht* ... [88].

.. *у якогось закутаного в хутро в'єтнамця з дитячим обличчям ескімоса* ... [87].

У деяких випадках для досягнення відповідного впливу на читача і відтворення авторського задуму, окрім транспозиції, використано прийом стилістичної трансформації – експресивацію:

Am Tresen duckten sich Halbwüchsige mit schmalen Augen[88].

Біля барної стійки товклися підлітки з очима-щілками [87].

Оскільки тут йдеться про в'єтнамців, словосполучення з нейтральним прикметник *schmal* – «вузький» замінено на метафоричний складений

іменник «очі-щілинки», який відразу асоціюється в нас із зовнішнім виглядом в'єтнамців.

Оскільки за допомогою еквівалентного відповідника іноді неможливо відтворити стилістичну особливість авторського тексту, перекладач часто використовує варіантні відповідники для перекладу епітетів:

... *wie alt und müde sein Gesicht war* [88].

... *яке постаріле і втомлене обличчя у нього було* [87].

Наведений приклад показує конкретизацію значення: *alt* – «старий» перекладено як «постарілий», що точніше передає задум автора.

Lange kramte Alice zwischen den Plastiklöffeln nach einem Öffner, fand schließlich einen mit dem Namen einer Raststätte bei Bad Zwischenahn darauf, holte zwei Flaschen Bier aus dem Kühlschrank, eiskalt. [88].

Аліса довго нишпорила між пластмасовими ложками в пошуках відкривачки, нарешті знайшла ту, на якій було написано назву сервісної зони біля Бад-Цвішенана, дістала з холодильника дві пляшки пива, охолоджені як лід. [87].

Епітет *plastik* відтворено як *пластмасовий*, що точніше передає задум автора.

Під час перекладу епітетів використано і генералізацію значення:

... *sein Schädel sei kahlrasiert, manchmal trage er eine Brille, das sehe dann seltsam aus, ein kleines, verbogenes Metallgestell ...* [88].

А голова поголена налісо, часом він носить окуляри, і це виглядає трохи дивно, ця металева деталь, невеличка і погнута... [87].

Іменник *Schädel* – «череп» – перекладено як «голова», а замість складного іменника *Metallgestell* – «металева оправа» застосовано словосполучення «металева деталь», що має ширше значення, проте оскільки з контексту зрозуміло, що йдеться про окуляри, така генералізація значення не перешкоджає розумінню й не ускладнює текст. Для досягнення кращого стилістичного ефекту в цьому прикладі використано також перmutацію –

заміну місця розташування слів у словосполученні: *ein kleines, verbogenes Metallgestell* (металева деталь, невеличка і погнута).

Der feine, dünne Strang, der zwischen den beiden Flaschen wie über einem Abgrund gespannt war. [88].

Тонка, тонка нитка, нанизана між двома пляшками, наче над прірвою. [87].

Епітети і порівняльний зворот відтворено лексичними відповідниками.

Порівняння як стилістичний образ широко використовується в художніх текстах, оскільки є одним із найважливіших засобів образотворчої мови і забезпечує розкриття світогляду письменника, рис характеру дійових осіб, їхніх стосунків і вчинків [2, с. . 119]. Розрізняють традиційні та okazionalnі (індивідуально-авторські) порівняння [18, с. 53]. Аналіз фактичного матеріалу засвідчив наявність у оповіданнях Юдіт Германн як традиційних, так і авторських порівнянь. До їхньої структури входить обов'язковий елемент *wie/how* відповідно до граматичних особливостей німецької мови, крім порівнянь, українська вживає також слова типу, ніби, наче, схоже. Зокрема, Н. Сняданко при повторенні порівняння в перекладі надає перевагу використанню подібний, ніби і подібний.

Традиційні порівняння зазвичай не створюють проблем для еквівалентного перекладу:

Die Farbe deiner Augen ist wie Gras [88].

Колір твоїх очей, як трава [87].

.. ich war wie gelähmt ... [88].

... я почувалася як паралізована ... [87].

..ihr Gesicht entspannt und wie ein Bildnis [88].

... обличчя розслаблене, схоже на картину ... [87].

Sie trug einen zerknitterten Blumenrock und saß wie eine Mumie auf dem Beifahrersitz. [88].

Вона була в зім'ятій спідниці в квіточки і сиділа на пасажирському сидінні як мумія. [87].

Усі порівняння перекладено лексичними відповідниками.

Метонімія. Хоча метонімія є стилістичним прийомом, вона, насамперед, є засобом повсякденного мовлення [17, с.12], що зумовлює різні способи метонімізації, її неоднорідну поширеність як у мові оригіналу, так і в мові перекладу. У аналізованих оповіданнях є приклади, в яких перенесення назви з частини на ціле чи навпаки не викликає труднощів у перекладі, оскільки зміст і форма збігаються в німецькій та українській мовах, що уможливорює еквівалентний переклад:

... *an den Ausdruck seine Knochen einsammeln ...* [88].

... *про зміст вислову «Збирати свої кості до купи»...* [87].

... *sagte ich in das abweisende Kellnergesicht hinein* [88].

... *казала я неуважному обличчю кельнера* [878].

В останньому прикладі використано також варіантний відповідник: перекладаючи означення *abweisend* – «відштовхуючий», перекладач надала перевагу прикметнику «неуважний», який відразу викликає у читача відповідні асоціації.

У наступному прикладі також застосовано еквівалентний переклад, оскільки традиції зображення освітлення збігаються в обох мовах:

... *alle Helligkeit schien unter der Decke zu schweben ...* [88].

...*все світло висіло понід стелею ...* [88].

Крім того, у цьому прикладі використано стилістичну трансформацію – логізацію: метафорично вжите дієслово *schweben* – «нерухомо завмирати в повітрі» замінено на емоційно нейтральне «зависати», яке чітко змальовує ситуацію; додатково застосований прийом субстракції спрощує структуру речення української мови, що відповідає вимогам малої прози.

3.2. Аналіз лексико-граматичних трансформацій

Фактичний матеріал свідчить про те, що під час перекладу метафор використано різноманітні смислові лексико-граматичні трансформації.

Серед граматичних ми виявили часте використання транспозиції:

– заміну іменника прикметникового типу на прикметник:

Ihr Schlaf war fest und tief, von einer reglosen Schwere [88].

Її сон був міцним і глибоким, важким і нерухомим [87].

– заміна іменникового словосполучення на дієприслівниковий зворот:

... lächelte mit schräg geneigtem Kopf ... [88].

...сміється, схиливши голову набік [87].

– заміна прикметника чи прислівника на дієслово:

...meine Knie waren weich ... [88].

... коліна зм`якли ... [87].

...aus der Mandarine stieg ein fruchtiger, süßer Geruch auf, der mich fassungslos machte [88].

...з мандарина вирвався солодкий фруктовий запах, від якого я мало не зомліла [87].

Мета таких граматичних замін – відтворити стилістичне та смислове навантаження тексту оригіналу, задовольняючи нормам мови перекладу. Дослівне відтворення структури метафори мало б в українській мові в цих випадках штучний характер.

Лексико-семантичними трансформаціями, використаними Н. Сняданко при відтворенні метафор, є: контекстуальна заміна, варіантні еквіваленти:

.. durch den Türspalt fiel ein grünes Licht [88].

...крізь шпарину під дверима пробивалося зелене світло [87].

Важливо те, що, обираючи варіантний відповідник, перекладач часто застосовує генералізацію значення:

...ihre langen Haare um ihren Kopf herum ausgebreitet ... [88].

... довге волосся розкидане довкола тіла [87].

та описовий переклад:

... *aber sie lächelte geistesabwesend* ... [88].

... *але вона із відсутнім виразом на обличчі мило посміхнулася* ... [87].

В останньому прикладі слушно вжито описовий переклад, оскільки сталий і часто вживаний український вислів «з відсутнім виразом обличчя» точно передає душевний стан героїні та є зрозумілим читачеві. Можливе використання дослівного перекладу «недостатня, неуважна» не дало б необхідної семантичної образності для опису жінки.

В останньому прикладі також є прийом додавання: дієслово *lächelte* «посміхнувся» уточнено прислівником «мило», мабуть, щоб точніше відтворити атмосферу оригінального тексту.

Епітети. Іноді використовують один із прийомів граматичної заміни — транспозицію, коли цей варіант більш доречний в українській мові:

Anna besaß einen alptraumhaft riesigen Wecker aus Blech,... [88].

У Анни був велетенський бляшаний будильник ... [87].

Застосований Н. Сняданко прикметник «бляшаний» більше підходить для опису будильника, аніж використання іменника з прийменником «з бляхи». Окрім того, у наведеному прикладі простежується вилучення під час перекладу епітета *alptraumhaft riesigen Wecker*, підсилювального прислівника *alptraumhaft* зі значенням «жахливо», «шалено». Перекладач задовольняється лише одним прикметником «велетенський будильник», що дає змогу уникнути надмірності в тексті, дотриматися притаманної для короткої прози лаконічності. Можливо, саме це спричинює часте використання вилучення, однак усю головну інформацію передано точно, що свідчить про адекватність перекладу, та й у читача не виникає відчуття недомовленості чи незакінченості думки:

Das Schloss war schön, verfallen und heruntergekommen ... [88].

Замок був гарним і зруйнованим ... [87].

У проаналізованих перекладах оповідань наявні не лише вилучення, а й додавання, навіть в одному реченні:

... *das unglückliche Verliebtsein schien einfach ein Zustand zu sein*[88].

... *просто закоханість була моїм тодішнім станом* [87].

Зазначимо, що Н. Сняданко залишає без перекладу прикметник *unglücklich* – «нещасливий», уточнюючи іменник *ein Zustand* – «стан» означенням «мій тодішній».

На наш погляд, перекладач загалом адекватно передаючи зміст, дещо зміщує акценти і наголошує саме на закоханості героїні, а не на нещасливості її кохання, що, ймовірно, було смисловою інтенцією автора.

Порівняння. Виявлено і такий приклад, коли за наявності відповідника в українській мові залишено без перекладу першу частину порівняння, а увага читача зосереджена на другій частині речення:

Ihr seid wie Lovebirds, wie diese kleinen, gelben Kanarienvögel ... [88].

Ви схожі на канарок, на цих дрібненьких жовтих пташок [87].

Отже, дотримано чіткої, лаконічної структури речення, але, на наш погляд, дещо втрачено зміст, адже вилучення іменника *Lovebirds* «нерозлучники» наголошує на зовнішній схожості пташок, а не тісному зв'язку, який виникає між ними. Тому вважаємо, що цей переклад є лише частковот адекватним.

В інших прикладах перекладач, навпаки з використанням прийому додавання, досягає більшої образності й наочності висловлювань, повністю зберігаючи їхній зміст:

Neben meinem Bett auf dem Boden, zusammengerolt wie ein Kind und in einem Schlafsack lag Peter ... [88].

Поряд із ліжком, на спальнику лежав Петер, по-дитячому згорнувшись калачиком ... [87].

Sie zitierte ihn in gewisser Weise wie ein Kind ... [88].

Називала його трохи дитинним у деяких рисах ... [87].

В обох випадках автор використовує традиційне порівняння *wie ein Kind* – «наче дитина», притаманне як німецькій, так і українській мовам, однак перекладач у першому випадку вилучає порівняння, натомість використовує транспозицію – заміну іменника на прислівник й додавання та досягає необхідного стилістичного ефекту, а у другому – також за допомогою транспозиції, цього разу заміною іменника на прикметник та контекстуальної заміни – робить зміст простішим, зрозумілішим для читача.

Використання прийому додавання для відтворення порівнянь уможливорює адекватне відтворення авторського задуму без створення відчуття штучності у читача:

... *mein Magen wie zugeschnürt* ... [88].

... шлунок ніби зв'язали шнурком ... [87].

Die Schulglocke läutete noch einmal, verstummte dann wie abgerissen ... [88].

Дзвінок продзвенів ще раз і замовк, ніби звук обрубали ... [87].

Авторські образні порівняння, наведені в досліджуваних оповіданнях, створюють певні виклики для перекладу, зумовлюють творчий підхід та неоднозначне трактування, наприклад:

... *obgleich beide wie ein Standbild im Scheinwerferlicht wirkten* ... [88].

Хоча обоє нагадували скульптурну композицію у світлі телевізійних рамп ... [88].

Перекладачка, уникаючи порівняння, перефразовує речення з використанням прийому додавання: замість *Scheinwerferlicht* – «світло рамп» застосовує «світло телевізійних рамп», що не порушує змісту, зберігає авторську інтенцію і полегшує розуміння смилу.

Застосування порівняння уникнуто в тому випадку, якщо є інші способи його відтворення:

... *der seinen Instrumentenkasten wie einen alten Koffer hinter sich Herschleifte* [88].

... *який тягнув за собою свій інструмент у пошарпаному кофері* [87].

Порівняння *wie einen alten Koffer* – «як стару валізу» замінено на обставину місця «у пошарпаному кофері», тобто здійснено граматичну трансформацію, водночас використано стилістичну перекладацьку трансформацію – експресивацію: замість нейтрального прикметника *alt* – *старий* вжито більш доречний стилістично забарвлений «пошарпаний», як означення до транслітерованого іменника «кофер», що надає висловлюванню автентичності. Використання транслітерації виконує у наведеному прикладі суто стилістичні функції, оскільки є відповідник «валіза», і її використання можна уникнути. На нашу думку, транслітерація тут ускладнює розуміння ситуації, оскільки не всім читачам відоме значення цієї лексеми, тому було б доречніше застосувати наявний в українській мові іменник «валіза».

Метонімія. Цікавими є і запропоновані Н. Сняданко переклади двох фразеологізмів у проаналізованих оповіданнях. У першому випадку використано прийом вилучення фразеологізму *auf der Hut* – «бути насторожі», що дало змогу скоротити речення без втрати змісту:

Ich war sofort wach, sofort angespannt, auf der Hut [88].

Я відразу ж прокинулася і миттєво напружилася [87].

У другому випадку підібрано повний еквівалент, наявний в українській мові:

..., *er wollte sich ausschütten vor Lachen darüber* [88].

Vin malo ne помирає від сміху ... [87], що забезпечило збереження авторського стилю. Відповідно до норм української мови тут застосовано антонімічний переклад, адже в німецькій цей фразеологізм не містить заперечення.

3.3. Особливості відтворення синтаксису

Головною синтаксичною конструкцією, що формує німецьке речення і часто підлягає синтаксичним трансформаціям, є підмет + присудок + різноманітні види додатків, наприклад:

Zwiebackfetzen und Mortadellafetzen waren tatsächlich auf den Laken verstreut, mit Wein befleckt und stellenweise verbrannt. [88].

Ця синтаксична структура не завжди зберігає свою форму в українському перекладі:

Простирадла були пропалені цигарками і геть заляпані вином, на них валялися крихти печива і шкурки од ковбаси. [87].

У наведеному прикладі, конструкція підмет + присудок + прямий додаток *Zwiebackstücke und Mortadellafetzen waren verstreut ... auf den Laken* у перекладі змінена на конструкцію із зворотним порядком слів обставина місця + присудок + підмет *на них валялися крихти печива і шкурки од ковбаси*.

Крім зазначеної зміни конструкцій, була й змінена кількість пропозиційних пар цілого речення оригінального тексту, яке має у своїй структурі тільки одну пропозиційну пару підмет + присудок, тоді як в українському перекладі цих пар налічується дві: *простирадла були ...* та *валялися крихти печива і шкурки од ковбаси*.

Із зміною конструкції і, відповідно, й порядку слів відбувається певне відхилення від змістового навантаження, яке суттєво не впливає на сприймання смислу речення.

Отже, і зміна виду конструкцій і зворотний порядок слів є виправданими прийомами, які не тільки не спотворюють зміст і авторські смисли, а й певним чином спрощують сприйняття.

Використовуючи відмінні від оригінальних синтаксичні структури перекладач нерідко досягає більшої динамічності й експресивності художньої оповіді, що є важливим позитивним моментом, оскільки, як правило, через

більшу довжину українського слова у порівнянні з французьким, український текст є довшим.

При зміні типу конструкції стають необхідними переміщення синтаксичних одиниць і зміна порядку слів, що є досить поширеним прийомом, наприклад:

Er durchquerte einen der Salons, öffnete einen Vorhang: die Avenue Foch erstreckte sich ins Unendliche, ungewöhnlich breit, bedeckt mit einer leichten Reifschicht. [88].

У оригінальному реченні збережено прямий порядок слів підмет + присудок.

В одному з покоїв він підійшов до вікна і відгорнув штору: перед ним, скільки досягне око, тягнулася патологічно широка авеню Фош, насилу притрушена інесм. [87].

В українському реченні спостерігаємо зворотній порядок слів присудок + підмет, так само як і у попередньому прикладі.

Серед частих перекладацьких прийомів зазначимо також контекстуальне опущення або додавання деяких лексичних одиниць, це спричиняється різними обсягами значень цих одиниць у німецькій та українській мовах, що також впливає на трансформацію синтаксичних структур.

У двох наведених прикладах перекладач додала необхідні лексичні одиниці, у першому реченні *на них*, у другому *до вікна*, обидва рази добавлено обставини місця, що пояснюється потребою уточнення опису для підтримання необхідного рівня зрозумілості.

Заміна елементів речення:

Die Schwärze nahm ihr den Atem, bis ihr klar wurde, dass sie ihre Sonnenbrille abnehmen sollte. [88].

Її темрява перехопила подих, поки вона не зрозуміла, що їй слід зняти свої окуляри. [87].

Anna auf dem Rücksitz wachte auf. [88].

Анна, яка сиділа на задньому сидінні, обернулася. [87].

Опущення:

So etwas in der Art, sagte der Rumäne und lächelte vor sich hin. [88].

Щось так, сказав румун, усміхаючись. [87].

Auch das Steuer hatte er seit dem Grenzübertritt anders gehalten, entspannter, nur mit der linken Hand, nur mit der linken Hand in einen Tunnel gelenkt. [88].

Він також тримав кермо по-іншому, відколи вони перетнули кордон, більш спокійно, кермуючи лише лівою рукою в тунель. [87].

Таким чином, зміна типу конструкції логічно зумовлює застосування інших прийомів, таких як зміна порядку слів або додавання лексичних одиниць.

Прикладами застосування заміни є переклад ад'єктивних метафор: *ein wässeriges Licht* [88] – *безбарвне світло* [87].; *graue Wiederholung eines Augenblicks* [88] – *сіре повторення життя* [87]; *ein unbewegtes Meer* [88] – *закам'яніле море* [87]; *..seine fischgrauen Augen.*[88] – *його сірі байдужі очі* [87].

Для перекладу метафори *ein wässeriges Licht* (водянисте світло) було застосовано заміну *безбарвне світло*. У метафоричному виразі *graue Wiederholung eines Augenblicks* було змінено компонент *Augenblicks* (мить) на життя, *ein unbewegtes Meer* (спокійне море) на *закам'яніле море*, а метафору *fischgrau* (кольору риби) на *сірий, байдужий*.

Наступні три приклади багаті на дієслівні метафори:

...die ersten Sommergewitter zogen über die Stadt. [88].

...перші літні грози пройшлися над містом [87]

Die Wolken rücken beiseite und geben einen blassen, matten Märzhimmel frei [88].

Хмари розступаються та відкривають біде, матове, березневе небо [87].

Durchs Fenster fällt gleißend Sonnenlicht. [88] .

Через вікно лється сонячне світло. [87].

У першому прикладі для перекладу метафори *ziehen* (тягнути, виймати) було застосовано заміну *проходити*.

Метафори-персоніфікації *rücken* (підтягувати, пересувати, рухати) та *geben* (давати), які наділяють хмари людськими можливостями, у перекладі замінили на *розтупатися* та *відкривати*.

Er spürt, wie die Müdigkeit sich zwischen seinen Schulterblättern auseinanderfaltet [88].

Він відчуває, як втома розливається між лопатками [87].

У цьому прикладі при перекладі дієслівної метафори *sich die Müdigkeit auseinanderfaltet*, дієслово *auseinanderfalten* (розгортати, розкладати) було замінено на *розливатися*.

У реченні *...sie selbst auf Spaziergängen durch dieses Oderbruch, schönsten Stück Natur [88]*

Вона прогулюється Одербрухом, ця дельта річки Одер – найкрасивіший витвір природи [88], для перекладу метафори *schönstes Stück Natur* було застосовано заміну *найкрасивіший витвір природи*.

Для перекладу метафоричного виразу *...die Staubflocken trieben hinaus wie Seifenblasen. [88]* – *...згустки пилу полетіли на вулицю неначе повітряні кульки [87]* використано заміну для *hinaustreiben* (виганяти) та змінено на *летіти*.

Завдяки способу перекладу "заміна" можна уникнути лексичної невідповідності метафори, як демонструють наступні приклади:

Der Park, der ihn sonst ruhig macht und müde, scheint heute unzugänglich, abweisend. [88].

Парк, який завжди заспокоював і стомлював його, був сьогодні неприступним і ворожим [87].

У цьому реченні застосовано дві заміни: *ruhig und müde machen* – заспокоювати, стомлювати та *scheinen* – бути.

Під час перекладу дієслівної метафори *der Tag gleitet an ihm vorüber* з прикладу: *Er setzt sich in den Park ... der Tag gleitet an ihm vorüber.* [88].

Він сідає в парку на лавку ... день проходить повз нього. [87].

Тут відбулась заміна перекладу дієслово *gleiten* (ковзати) на *проходити*.

Найчастіше переклад синтаксичних конструкцій потребує застосування трансформацій. При цьому перекладач повинен розуміти відмінності у будові вихідної мови та мови перекладу та приділяти особливу увагу перекладу конструкцій, більш характерних для вихідної мови – наприклад, пасивним та інфінітивним конструкціям. Також ми дійшли висновку, що переклад – це не тільки співвідношення еквівалентних мовних засобів, а й взаємодія культур, а іноді переклад перекладів культурних реалій також потребує застосування граматичних трансформацій.

Проаналізувавши оповідання збірки Юдіт Германн «Аліса» та відповідні фрагменти в українському перекладі на предмет синтаксичних трансформацій, ми виявили, що М. Сняданко були використані наступні трансформації: заміни (36%), додавання (24%), опущення (25%), випадки об'єднання (8%), випадок членування речень (7%).

Висновки до розділу 3

Детальний аналіз оповідань Юдіт Германн «Аліса» засвідчив, що автор, дотримуючись вимог, які висувають до малої прози, просто і лаконічно, але водночас влучно, виразно та за потреби образно веде свою оповідь, що ставить перед перекладачем питання адекватного вибору тих чи інших стилістичних

засобів під час їхнього відтворення. Зазначимо, що семантично точний та структурно близький до оригіналу переклад художнього твору не завжди відтворює його експресивність та задум автора, що спонукає перекладача творчо підходити до використання наявних у мові перекладу стилістичних засобів, знаходити відповідності.

Визначено, що для відтворення смислових трансформацій у творах найчастіше використано метафору, епітети, порівняння, метонімію та лише у двох випадках – фразеологізми.

Виявлено, що перекладач, з огляду на тенденцію до лаконічності та використання розмовної мови, притаманних короткій прозі, часто вдається до спрощеного варіанту перекладу, вилучаючи надмірні, на її думку, уточнення, повтори, описи, однак відтворюючи при цьому зміст тексту. Водночас за потреби пояснення чи уточнення ситуації в перекладі використано і прийом додавання.

Перекладаючи метафори, Н. Снядянко намагалася зберегти закладений у них смисловий образ з використанням різного виду трансформації: граматичні (транспозицію), лексико-семантичні (контекстуальну заміну, варіантні відповідники, описовий переклад).

Для перекладу епітетів найчастіше був застосований еквівалентний переклад, однак за неможливості останнього – варіантні відповідники та контекстуальна заміна. Традиційні порівняння також перекладені здебільшого еквівалентно, однак авторські – описово, не завжди зі збереженням структури порівняння.

Метонімії, за умови збігу способів вираження в обох мовах, перекладені еквівалентно, в інших випадках – за допомогою контекстуальної заміни. Фразеологізми перекладено методом вилучення та повним відповідником.

ВИСНОВКИ

У роботі визначено, що у художньому перекладі використовують різні перекладацькі трансформації. Зазначено, що перекладацькі трансформації є одним із фундаментальних понять, що описують процес перекладу, який включає міжмовні трансформації, реконструкцію елементів вихідного тексту, операції репрезентації змісту або перефразування перекладного еквівалента.

З'ясовано, що смислові трансформації застосовуються тоді, коли словникові відповідники того чи іншого слова мови оригіналу не можуть бути використані в перекладі через невідповідність значення та контексту.

Визначено причини використання лексико-смислових трансформацій:

- 1) виділення різних ознак одного і того ж явища;
- 2) розбіжності у змісті слова;
- 3) контекстне значення слова;
- 4) різниця в зв'язності.

Визначено ряд перекладацьких прийомів які стосуються смислових трансформацій:

1) Антонімічний переклад – прийом перекладу, у якому відбувається заміна одиниці мови оригіналу на одиницю мови перекладу з протилежним значенням, разом із тим, заміна негативної форми на ствердну і навпаки.

2) Модуляція, чи смисловий розвиток - метод, заснований на причинно-наслідкових відносинах: одиниця мови оригіналу замінюється на одиницю мови перекладу, чиє значення є логічним наслідком значення вихідної одиниці.

3) Описовий переклад (експлікація) - у якому одиниця мови оригіналу замінюється одиницею мови перекладу, що експлікує її значення, тобто, дає пояснення цього значення мовою перекладу; надання висловлюванню більш явної форми.

4) Опущення (імплікація) – усунення компонентів значення, нерелевантних для загального змісту тексту; надання менш явної форми.

5) Додавання є протилежним опущенню прийомом і є розширенням тексту оригіналу, пов'язане з необхідністю повноти передачі його змісту.

6) Компенсація застосовується, коли деякі елементи тексту вихідною мовою не мають еквівалентів у мові перекладу та не можуть бути передані її засобами; і, щоб «компенсувати» семантичну втрату при залишеній непереказаній або не повністю переказаній одиниці, перекладач передає ту саму інформацію будь-яким іншим засобом, причому необов'язково в тому самому місці тексту, що й у першотворі.

7) Пошук функціонального аналога. Деякі лінгвісти називають його еквівалентністю. Це опис поданої у тексті оригіналу ситуації іншими мовними засобами: *die bluden Kьhe – тупі вівці*.

8) Використання евфемізації/дисфемізації лексичних одиниць мовою перекладу.

Тож, перекладацькі смислові трансформації відбуваються через неповну подібність або відмінність між мовою перекладу і оригінальною мовою.

Сенс текстів перекладача відрізняється від сенсу творів автора наявністю додаткової площини в змістовній структурі – професійних прийомів і засобів вирішення суто перекладацької проблеми, які, повторюються у практичній діяльності конкретного перекладача.

Досягнення відновлення змісту мови героїв оповідань збірки Юдіт Германн «Аліса» забезпечується доцільним використанням необхідної лексики та виразів. Тому зображення героїв відбувається в певній ситуаційній обстановці і вони діють за психологічними законами з певними стилістично-граматичними особливостями.

У перекладі оповідань Н. Сняданко здійснює багато синтаксичних трансформацій: членує довгі речення, змінює розділові знаки, замінює, випускає чи додає сполучники, змінює порядок слів і типи речень. Змінюючи

складне синтаксичне оформлення оригіналу, перекладачка не відтворює певні «фірмові» риси смислотворення Юдіт Германн, що слугують оформленню «потокості» розповіді, певної монотонності. Читача оригіналу підхоплює вир руху героїв у просторі деталізованого матеріального світу, на перешкоді цьому не стає ускладнене мовлення автора. Однак для смислотворення тексту перекладачки є типовими прозорі конструкції, чітке членування думки, створення емоційних «сплесків».

Найчастіше переклад синтаксичних конструкцій потребує застосування трансформацій. При цьому перекладач повинен розуміти відмінності у будові вихідної мови та мови перекладу та приділяти особливу увагу перекладу конструкцій, більш характерних для вихідної мови – наприклад, пасивним та інфінітивним конструкціям. Також ми дійшли висновку, що переклад – це не тільки співвідношення еквівалентних мовних засобів, а й взаємодія культур, а іноді переклад перекладів культурних реалій також потребує застосування граматичних трансформацій.

Проаналізувавши оповідання збірки Юдіт Германн «Аліса» та відповідні фрагменти в українському перекладі на предмет синтаксичних трансформацій, ми виявили, що Н. Сняданко були використані наступні трансформації: заміни (36%), додавання (24%), опущення (25%), випадки об'єднання (8%), випадок членування речень (7%).

Таким чином, Н. Сняданко переважно вдавалося знайти «золоту середину» між змісторієнтованим та формоорієнтованим підходом до перекладу, незважаючи на схильність до вербалізації додаткових скритих смислів; відхилень від точності відтворення особливостей побудови оригінального тексту, які виступають маркерами авторського смислотворення тексту, характерними мовностилістичними ознаками; орієнтацію на читача без певного рівня культурної компетенції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александрович Н. Традиційні та загальні теми до попереднього тексту. Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер. : Філологічні науки. 2009. Вип. 81(4). С. 225–229. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzs_2009_81\(4\)__56](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzs_2009_81(4)__56).
2. Алексеєв А. Художній образ і переклад. Вісник. СумДУ. 2006. Т. 1. № 11. С. 126–130.
3. Андрієнко Т. Стратегії відтворення іншомовних елементів у мовленні персонажів художнього твору. Філологічні трактати. 2012. Т. 4, № 1. С. 11–6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Filtr_2012_4_1_4.
4. Андрощук О. Особливості перекладу діалогічного мовлення в романі Стефані Маєр «Сутінки. Молодий місяць». Мовні і концептуальні картини світу. 2015. Вип. 1. С. 34– 46. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mikks_2015_1.
5. Блажко М. Метафора в оповіданнях Юдіт Германн: лінгвокультурологічний аспект. URL: http://www.apfn-journal.in.ua/archive/30_2020/part_2/11.pdf
6. Великий тлумачний словник сучасної української мови [уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел] Київ; Ірпінь: Перун, 2001. 1440 с.
7. Вірченко Т. Атрибут «художній» у семіосфері літературознавчої термінології. Наукові записки Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. Сер. : Літературознавство. 2011. Вип. 1(3). С. 155-162. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzl_2011_1\(3\)__21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzl_2011_1(3)__21).
8. Воловик О., Погрібна В. Актуальні проблеми художнього перекладу URL: http://www.rusnauka.com/10_NPE_2009/Philologia/44108.doc.htm

9. Давиденко А. Теоретико-методологічні аспекти перекладу. Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах. №27. Київ, 2013. С.74–84. URL: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/go/article/viewFile/7858/9056>
10. Дворніков А. Переклади Миколи Лукаша в полісистемі української літератури. STUDIA LINGUISTICA : зб. наук. праць, Вип.5, Ч.1. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011. С. 545–548. URL: http://philology.knu.ua/php/4/7/Studia_Linguistica_5_1/545_548.pdf
11. Денисенко Н. Відтворення інверсії як перекладознавча проблема. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер. : Філологічні науки. 2015. Вип. 5. С. 127–137. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nzbdpufn_2015_5_18.
12. Денисова С. Стан та перспективи перекладознавчих досліджень. Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Сер.Філологія : 2014. Т. 17, № 1. С. 54–60. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknlu_fil_2014_17_1_9.
13. До проблеми художнього перекладу. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна. 2012. Вип. 30. С. 144–147. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2012_30_45
14. Дорофєєва М. NomenestOmen? Про зміст і назву дисципліни «жанрові теорії перекладу». Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Т.10. 2014. С.105–112.
15. Задко Т. Збереження стилістичних функцій фразеології під час її перекладу українською мовою // Науковий вісник Державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія філологічних наук. Мовознавство. Дрогобич. 2016. Том 1. № 5. С.120-123.

16. Іваненко К. Специфіка перекладу художнього тексту. Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Філологія, педагогіка, психологія. 2011. Вип. 22. С. 116–20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkyu_2011_22_21.
17. Іваницька М. Структура мовної особистості перекладача художньої літератури як інтердисциплінарна категорія. Нова філологія. 2012. № 3. С. 12-21.
18. Карабан В. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі. Вінниця: Нова книга. 2004. 576 с.
19. Касьяненко О. Актуальні питання художнього перекладу та деякі підходи до його викладання URL: http://www.dnu.dp.ua/docs/zbirniki/ffil/program_58b49e9bd8667.pdf
20. Кіщенко Ю. Поняття точності та адекватності перекладу художнього тексту. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/123456789/293/1/ПОНЯТТЯ%20ТОЧНОСТІ%20ТА%20АДЕКВАТНОСТІ.pdf>
21. Кіщенко Ю. Чинники, які впливають на процес перекладу тексту. Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Філологічна. 2009. Вип. 11. С. 46–50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2009_11_10
22. Кияк Т., Огуй О., Науменко А. Теорія та практика перекладу (німецька мова). Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця: Нова книга. 2006. 592 с.
23. Коптілов В. Теорія і практика перекладу: навч. посіб. Київ: Юніверс, 2002. 280 с.
24. Корунець І. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. Вінниця. «Нова Книга», 2001. 448 с.

25. Ктитарова Н., Воронова З. Теорія перекладу : навчальний посібник для спеціальності «Переклад». Дніпродзержинськ. 2013. 323 с. URL: <http://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/7/12/7-12-b1.pdf>
26. Лановик М. Проблеми художнього перекладу як предмет літературознавчої рефлексії: автореф. дис... д-ра філол. наук: 10.01.06. Київ. 2006. 39 с.
27. Лановик М. Теорія відносності: проблема посилення «кризи теорії» чи пошуки точного знання в гуманітарній науці. Питання літературознавства. 2008. Вип. 75. С. 318–328. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pl_2008_75_39.
28. Лановик М. Переклад як деконструкція тексту. Проблеми літературного перекладознавства у час кризової доби. Питання літературознавства. Випуск 12 (69) С.125–137.
29. Лімборський І. Перекладач як читач та інтерпретатор художнього тексту (компаративні проєкції). Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія : Філологічні науки. 2015. № 1. С. 16–20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vduepf_2015_1_4.
30. Літвінова М. Відтворення авторського ідіолекту Юдіт Германн в українському перекладі. Теоретична і дидактична філологія. 2017. Вип. 25. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tidf_2017_25_29
31. Німецько-український онлайн словник «dict.com». URL: <https://www.dict.com/%D0%BD%D1%96%D0%BC%D0%B5%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%BE-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%96%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B8>
32. Особливості художнього перекладу: граматичний аспект : монографія. С. Ревуцька, Т. Жужгіна-Аллахвердян, В. Введенська, С. Остапенко, Г. Удовіченко ; ДонНУЕТ. Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2018. 116 с. URL: <http://elibrary.donnuet.edu.ua>.

33. Павленко О. Г. Художній переклад як предмет теоретичної рефлексії. Вісник Маріупольського державного університету. Сер. : Філологія. 2012. Вип. 7. С. 68–80. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vmdu_2012_7_12.
34. Полюк І. Закономірності та особливості процесу письмового перекладу текстів різних жанрів. Вісник НТУУ«КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка. – 2006. Вип. 3(18). С. 175–179. URL: http://novyn.kpi.ua/2006-3/07_Polyuk.pdf
35. Стріха М. Український художній переклад: між літературою і націєтворенням (до постановки питання). Дух і літера № 11 – 12. С. 196–2014. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/5761/Maksy%60m_STRIXA_UKRAYiNS%60KY%60J_XUDOZhNIJ.pdf
36. Шевченко О. О. Переклад як творчий процес. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Філологічні науки. 2014. № 6(2). С. 33–38. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vluf_2014_6\(2\)_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vluf_2014_6(2)_7).
37. Шемуда М. Г. Художній переклад як важливий чинник міжкультурної комунікації. Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Серія : Філологічні науки. 2013. Кн. 1. С. 164–168. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzfn_2013_1_33.
38. Baker M. In Other Words. A Coursebook on Translation. London and New York, 2002. 304 p.
39. Bassnett S. Constructing cultures: Essays on literary translation. Topics in translation. Multilingual Matters Limited. 1998. 143p.
40. Baumgarten S. “Translation and Ideology” in Handbook of Translation Studies, Vol. 3. Amsterdam. P. 59-65
41. Bödeker B, Freese, K. Die Übersetzung von Realienbezeichnungen bei literarischen Texten: eine Prototypologie In: Textcon Text. 1987, Vol. 2, p. 137-165
42. Catford J.C. A Linguistic theory of translation. London: Oxford University 220 Press, 1974. 103p.

43. DUDEN. Deutsches Universalwörterbuch. 6., überarbeitete und erweiterte Auflage. Herausgegeben von der Dudenredaktion. Mannheim - Leipzig - Wien - Zürich: Dudenverlag, 2007.
44. Duden [Die elektronische Ressource]. – Режим доступа до ресурсу: <http://www.duden.de>.
45. Feyrer C. Freie Textauswahl im Übersetzungsunterricht: Aspekte zur Translationsdidaktik In: Translation: Didaktik im Kontext. 2002
46. Fleischer W. Name und Text: ausgewählte Studien zur Onomastik und Stilistik. Zum 70. Geburtstag hrsg. und eingeleitet von I. Barz, U. Fix und M. Schröder. 1992
47. Fong G. S. F. The Two Worlds of Subtitling: The Case of Vulgarisms and Sexually-oriented Language. Dubbing and Subtitling in a World Context. Hong Kong: The Chinese University Press. 2009. P. 39–61 145. Goethe J. Gedichte. West-östlicher Divan: Berliner Ausgabe. Poetische Werke [Band 1–16], Band 3, Berlin. 1960, S. 7-9.
48. Helmann M., Teichmann K. Wörter und Leute. Mannheim, Zürich, 1990. 320 S.
49. Holmes J. Translated. Papers on Literary Translation and Translation Studies. Amsterdam: Rodopi. 1988. 117 p.
50. Holmes J. S. Translated! Papers on literary translation and translation studies. Approaches to Translation Studies. 3d ed. Amsterdam: Rodopi. 2005. 120 p.
51. Kade O. Die Sprachmittlung als gesellschaftliche Erscheinung und Gegenstand wissenschaftlicher Untersuchung. 1. Aufl., Leipzig: Verlag Enzyklopädie, 1980. 285 S.
52. Kade O. Zufall und Gesetzmässigkeit in der Übersetzung. Leipzig: VEB Verlag Enzyklopädie, 1968. S. 91.
53. Kelletat, A. F. Eigennamen In: Handbuch translation. 1999, Vol. 2, p. 297-298
54. Koller W. Einführung in die Übersetzungswissenschaft. 1997. 343 S.

55. Korunets I. V. Theory and Practice of Translation. Vinnytsia: Nova Knyha Publishers, 2001. 446 p.
56. Koschmieder E. Das Problem der Übersetzung. Übersetzungswissenschaft [Hrsg. Wills W.]. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1981. 414 S.
57. Kupsch-Losereit S. Die kulturelle Kompetenz des Translators. <http://www.fask.uni-mainz.de/user/kupsch/kulturkompetenz.html> [Zugriff am 11.05.07]
58. Kussmaul P. Translation als kreativer Prozess – eine kognitionstheoretischer Erläuterungsversuch. Translation zwischen Theorie und Praxis. Innsbrucker Ringvorlesungen zur Translationswissenschaft. Frankfurt am Main: Peter Lang Verlag. 2002. S. 93-116.
59. Kussmaul P. Verstehen und Übersetzen: ein Lehr- und Arbeitsbuch. Gunter Narr Verlag Tübingen. 2007. 217 S.
60. Kutz W. Zur translatorischen Auflösung des Nulläquivalenz russischsprachiger Realienlexeme im Deutschen, Leipzig, Univ., Diss. A, 1978. 147 S.
61. Kutz W. Zur Übersetzung nulläquivalenter Lexik Russisch - Deutsch (Realienbenennung), Leipzig : Sekt. Theoret. u. Angewandte Sprachwiss. d. KarlMarx-Univ., 1981, 44 S.
62. Levy J. Translation as a Decision Process. Readings in Translation Theory. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab. 1989. P. 37-52.75
63. Levy J. Die literarische Übersetzung. Theorie einer Kunstgattung. 1969. 308 S.
64. Markstein E. Realia In: Handbuch translation. 1999, Vol. 2, p. 288-291
65. Neubert A. Kinds of lexical meaning. Zeitschrift für Anglistik und Amerikanistik. Leipzig, 1978. Heft 3. p. 241 - 245.
66. Neubert A. Translation as text. Kent, Ohio: Kent State University Press, 1992. 169 p.

67. Newmark P.A. A Textbook of Translation. – N.-Y.-L.: Prentice Hall International Ltd., 1988. 292 p.
68. Nida E.A. Language Structure and Translation. Stanford, Calif.: Stanford Univ. Press, 1975. 230p.
69. Nir R. Linguistic and sociolinguistic problems in the translation of imported TV films in Israel. International Journal of the Sociology of Language. 1984. № 48. P. 81–97.
70. Nord Ch. Text Analysis in Translation: Theory, Methodology and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis. Amsterdam: Rodopi, 1991. - P. 4 - 34.
71. Nord Ch. Manipulation and Loyalty in Functional Translation. Current Writing, 2002. Vol. 14, no. 2. P. 33
72. Nord K. Funktionsgerechtigkeit und Loyalität : Theorie, Methode und Didaktik des funktionalen Übersetzens. Berlin : Frank & Timme, 2010. 338 S.
73. Reiß K. Texttyp und Übersetzungsmethode. Heidelberg: Groos, 1983. S. 34, 42-49
74. Reiß K. Möglichkeiten und Grenzen der Übersetzungskritik. Kategorien und Kriterien für eine sachgerechte Beurteilung von Übersetzungen. 1971 124 S.
75. Schleiermacher F. „Methoden des Übersetzens“. In: Hans Joachim Störig (Hrsg.) (1963): Das Problem des Übersetzens. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft. S. 38-70.
76. Steiner G. After Babel: aspects of language and translation. Oxford University Press. Oxford New York, 1998. 520 p.
77. Stolze R. Hermeneutik und Translation. Tübingen: Narr. 2003. 349 S.
78. Stolze R. Hermeneutisches Übersetzen. Linguistische Kategorien des Versehenes und Formulierens beim Übersetzen. Tübingen: Narr. 1992. 388 S. 177.

79. Stolze R. *Übersetzungstheorien. Eine Einführung.* Tübingen: Narr, 2011. S. 236-259 .
80. Torop P., Osimo, B. Historical identity of translation: from describability to translatability of time. *A Journal of the Humanities & Social Sciences.* 2010. Vol. 14(64/59). Issue 4. Pp. 383-393.
81. Toury G. *In Search of a Theory of Translation.* Tel Aviv: The Porter Institute for Poetics and Semiotics, Tel Aviv University, 1980. 159 p.
82. Venuti L. *Strategies of Translation.* *Routledge Encyclopedia of Translation Studies* ; edited by Mona Baker. London & New York : Routledge, 2005. Pp. 240-244.
83. Vermeer H. J. Übersetzen als kultureller Transfer In: *Übersetzungswissenschaft 222 – Eine Neuorientierung, Zur Integrierung von Theorie und Praxis.* 1994. S. 30-53
84. Wotjak G. *Modelle der Translation: Festschrift für Albrecht Neubert.* Frankfurt am Main: Vervuert, 1997. 346 S.
85. Zimmer R. *Probleme der Übersetzung formbetonter Sprache. Ein Beitrag zur Übersetzungskritik.* 1981. 173 p.

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

86. Германн Ю. Нічого, крім привидів: [оповідання] [перекл. з нім. Н.Сняданко]. Харків : Фоліо, 2007. 285 с.
87. Германн Ю. Аліса: [оповідання] [перекл. з нім. Н. Сняданко]. Харків : Фоліо, 2013. 198 с.
88. Hermann J. *Alice.* Frankfurt am Main : Fischer, 2009. 189 S.
89. Hermann J. *Nichts als Gespenster: [erzählungen].* Frankfurt am Main : S. Fischer Verlag, 2003. 211 s.
90. Hermann J. *Sommerhaus, später.* Frankfurt am Main : S. Fischer Verlag, 2018. 189 S.

ДОДАТКИ

Додаток А

Перекладацькі трансформації

№ з/п	Приклад	Переклад Н. Сняданко	Спосіб перекладу
1.	<i>Später hat sie sich das Rauchen am Morgen abgewöhnt, in anderen Wohnungen und anderen Betten</i> [, s. 12]	– Згодом вона перестала курити вранці, дозрівши до цього в інших помешканнях, інших ліжках [, s. 10]	Додавання
2.	<i>Ампліфікація: ...ich wollte plötzlich meine Sachen wiederhaben, mein Buch, meinen Kalender,...</i> [, s. 15]	<i>...раптом мені стали дуже необхідні мої речі, моя книжка, мій записник...</i> [, с. 14].	Еквівалентний переклад
3.	<i>Dann lächelte sie und sagte «Es ist schlimm, schlimm, schlimm», sie sah überhaupt nicht unglücklich aus dabei</i> [, s. 10]. –	Вона засміялася і сказала: «Погано, погано, ой як усе погано», але при цьому зовсім не виглядала нещасною [, с. 8].	Додавання
4.	<i>Ich schwieg, und sie schwieg auch, oder vielleicht lauschte sie auf mein Schweigen,...</i> [, s. 26].	– Я мовчала, і вона помовчала, або прислухалася до мого мовчання, ... [, с. 29].	Додавання
5.	<i>Seltsamerweise war es Ruth, die den Satz sagte «Ich wäre gerne du». Nicht umgekehrt. Nicht ich</i> [8, s. 24].	– Як це не дивно, але саме Рут сказала: «Я б хотіла бути, як ти». Не навпаки. Не я це сказала [, с. 26].	Додавання

6.	<i>Später habe ich gedacht, ich hätte ihm nur richtig zuhören müssen. Ich weiß nicht, ob das etwas geändert hätte, ob ich mich anders entschieden hätte, dennoch, ich hätte ihm richtig zuhören müssen [, s. 38].</i>	<i>Пізніше я думала, що варто було всього лиш уважніше слухати його. Не знаю, чи це змінило б щось і чи прийняла б я тоді інше рішення, але все одно потрібно було краще слухати його [, с. 45].</i>	Синонімічний переклад
7.	<i>Die Theaterkantine war klein, stickig und verqualmt, ... [, s. 14].</i>	<i>– Театральний бар був невеличким, із задушливим, прокуреним повітрям, ... [, с.13].</i>	Лексичний еквівалент
8.	<i>Der Kaffee war heiß und stark, ... [, s. 37].</i>	<i>Кава була гаряча і міцна, ... [, С. 37].</i>	Калькування
9.	<i>Die Stadt war klein und überschaubar, ... [, s. 10].</i>	<i>Місто було маленьке і кероване, ... [18, С. 10].</i>	Калькування
10.	<i>Einen Monat lang stand es leer, zwei Monate, drei, ... [, s. 14].</i>	<i>Вона була порожньою місяць, два, три, ... [, с. 13].</i>	Заміна
11.	<i>... meine Hände zitterten und meine Knie waren weich, noch eine Stunde bis Würzburg, noch eine halbe, noch zwanzig Minuten, gleich [, s. 30].</i>	<i>– ...мої руки тремтіли, коліна зм'якли, ще година до Вюрцбурга, ще півгодини, ще двадцять хвилин, ось-ось приїдемо [, с. 35].</i>	Аналоговий переклад
12.	<i>Als wir die erste Wohnung miteinander geteilt hatten – vor wie</i>	<i>Коли ми винаймали разом перше</i>	Заміна

	<i>vielen Jahren, vor fünf, vor zehn? – schliefen wir in einem Bett</i> [, s. 11].	<i>помешкання, багато років тому, п'ять чи навіть десять, – то спали в одному ліжку</i> [, с. 9].	
13.	<i>Alles an ihr ist mein Gegenteil, was an ihr rund ist und weich und groß, ist an mir hager und knochig und klein, meine Haare sind kurz und dunkel, ihre sehr lang und hell...</i> [, s. 9-10].	– Усе в ній – це моя протилежність, те, що у ній округле, м'яке і велике, у мені – сухувате, кістляве і маленьке, моє волосся коротке і темне, її – дуже довге і світле, ... [, с. 7].	Додавання
14.	<i>Ich sagte «Ruth, das ist albern, du bist keine Trophäe, niemand wird dich verraten und niemand wird dich erjagen, ich weiß das», ich meinte es ehrlich, und Ruth sah für einen kurzen Moment getröstet und sicher aus</i> [, s. 11].	<i>Я сказала: «Рут, дурненька, ти не можеш бути трофеєм, тебе неможливо зрадити і неможливо полювати на тебе, я це точно знаю». Я справді так думала, і на якусь мить Рут втішилася і відчула себе певніше...</i> [, с. 8–9].	Членування та додавання
15.	<i><...> Micha folgte ihr mit einem stolzen, triumphierenden Ausdruck im Gesicht</i> [, с. 255]	<i>Міха ішов за нею з гордим тріумфальним виразом обличчя</i> " [, с. 230];	Метафоричний еквівалент
16.	<i><...> ihr Gesicht sehr offen</i> <...> [, с. 11]	– “Її відкрите обличчя <...>” [, с. 3];	Метафоричний еквівалент
17.	<i>Ihr Gesicht leuchtete</i> <...> [, с. 13]	– “Її обличчя світилося <...>” [, с. 6];	Метафоричний еквівалент

18.	<i>Die Moldau war schwarz und glänzend, sehr weit unten, sehr weit entfernt</i> [, c. 249]	– Влтава була десь далеко внизу, десь дуже далеко, чорна і блискуча [, c. 224]	Метафоричний еквівалент
19.	<i>Wir brachten gleichzeitig in ein wildes Gelächter aus</i> [, c. 245]	<i>Ми вибухнули сміхом</i> [, c. 221];	Опущення
20.	<i><...> er lachte kurz und machte eine vogelartige Bewegung mit dem Kopf</i> [, c. 261]	<i>Він засміявся і по-пташиному повернув голову</i> [, c. 236]	Опущення+ транспозиція
21.	<i><...> und vollführte mit den Händen fischähnlich gleitende Bewegungen <...></i> [, c. 18] –	<i><...> і ковзала руками в повітрі, імітуючи рухи риб <...></i> [, c. 10].	Додавання+ контекстуальна заміна
22.	<i>Wir waren zwischen den Jahren, unverankert, irgendwo <...></i> [, c. 265]	<i>Ми потрапили поміж двох років, не припнуті на якір, загублені, <...></i> [, c. 240].	Додавання + вилучення
23.	<i>Das Zimmer war fremd <...></i> [,c. 14]	– Кімната здавалася чужою <...> [, c. 6];	Заміна метафоричного образу
24.	<i><...> kalte Morgenluft drang ins Zimmer, Feuchtigkeit, fast greifbar</i> [, c. 54]	– <...> вологе ранкове повітря увірвалось до кімнати, його вологість можна було майже бачити [, c. 42];	Заміна метафоричного образу
25.	<i><...> die Schaffner standen auf dem Bahnsteig herum und atmeten in die hohlen Hände hinein</i> [, c. 240]	– <...> і провідники, що хукають у складені трубочкою долоні без рукавиць [, c. 216];	Заміна метафоричного образу

26.	<...> <i>und mit dem Geruch einen Zustand dieses Zimmers</i> [, с. 268]	– <...> запах а разом з ним і настрій цієї <...> кімнати [, с. 243].	Заміна метафоричного образу
27.	<i>Ihr Schlaf war fest und tief, von einer reglosen Schwere</i> <...> [11, с. 17]	<i>Її сон був міцним і глибоким, важким і нерухомим</i> <...> [12, с. 9]	Транспозиція – заміна іменника прикметникового типу на прикметник
28.	<...> <i>lächelte mit schräg geneigtem Kopf</i> <...>, [, с. 19]	<i>сміється, схиливши голову набік</i> [, с. 11]	Заміна іменникового словосполучення на дієприслівниковий зворот
29.	meine Knie waren weich <...> [, с. 46]	<i>коліна зм'якли</i> <...> [, с. 35] <...>	Заміна прикметника чи прислівника на дієслово
30.	<i>aus der Mandarine stieg ein fruchtiger, süßer Geruch auf, der mich fassungslos machte</i> [57].	– <...> з мандарина вирвався солодкий фруктовий запах, від якого я <i>мало не зомліла</i> [, с. 44].	Заміна прикметника чи прислівника на дієслово:
31.	<i>durch den Türspalt fiel ein grünes Licht</i> [, с. 268].	крізь щпарину під дверима пробивалося зелене світло [, с. 242].	Варіантні відповідники
32.	<i>ihre langen Haare um ihren Kopf herum ausgebreitet</i> <...> [, с. 17]	довге волосся розкидане довкола тіла [, с. 9];	генералізація значення
33.	<i>aber Ruth lächelte geistesabwesend</i> <...> [, с. 28].	але Рут із відсутнім виразом на обличчі мило посміхнулася <...> [, с. 19]	описовий переклад

34.	“<...>, <i>sah er traurig aus, kindlich und ernst</i> ” [, с. 239]	“<...> він виглядав сумним, дитячим і серйозним” [, с. 215];	Еквівалентний переклад
35.	<...> <i>den brackigen Geruch des Flusses</i> <...> [, с. 262]	“<...> солонуватий запах річки <...>” [, с. 237];	Еквівалентний переклад
36.	<...> <i>bei einem in Felle gehüllten Vietnamesen mit kindlichem Eskimosgesicht</i> <...> [, с. 256]	“<...> у якогось закутаного в хутро в’єтнамця з дитячим обличчям ескімоса <...>” [с. 231]	Еквівалентний переклад
37.	<i>Ruth besaß einen alptrauhhaft riesigen Wecker aus Blech</i> , <...> [, с. 17]	“У Рут був велетенський бляшаний будильник <...>” [, с. 9].	Транспозиція+вилучення
38.	<i>Das Schloss war schön, verfallen und heruntergekommen</i> <...> [, с. 258]	“Замок був гарним і зруйнованим <...>” [, с. 233].	Вилучення
39.	<i>Aber Mischa ist nicht gestorben.</i>	<i>Але Міша не помер.</i>	Транскрипція
40.	<i>Weder in der Nacht von Montag auf Dienstag noch in der Nacht von Dienstag auf Mittwoch; vielleicht würde er am Mittwochabend oder später in dieser Nacht sterben.</i>	<i>Ні в ніч з понеділка на вівторок, ні в ніч з вівторка на середу; можливо, він помре в середу ввечері або пізніше тієї ночі.</i>	Калькування
41.	<i>Alice glaubte gehört zu haben, dass die meisten Menschen nachts sterben.</i>	<i>Алісі здалося, що вона чула, що більшість людей помирає вночі.</i>	Транскрипція
42.	<i>Die Ärzte sagten nichts mehr; Sie zuckten mit den Schultern und streckten ihre leeren, desinfizierten Hände aus.</i>	<i>Лікарі більше нічого не говорили; вони знизали плечима й простягнули порожні</i>	Калькування

		продезінфіковані <i>руки.</i>	
43.	<i>Tut mir leid. Und so mussten sich Alice, Maja und Majas Kind eine andere Bleibe suchen..</i>	<i>І тому Алісі, Майї та дитині Майї довелося шукати інше місце для проживання.</i>	Калькування + транскрипція
44.	<i>Noch eine Ferienwohnung, weil Mischa nicht sterben konnte.</i>	<i>Ще одна квартира для відпочинку, бо Міша не міг померти.</i>	Калькування + транскрипція
45.	<i>Ihre jetzige Ferienwohnung war zu klein.</i>	<i>Їхня нинішня квартира для відпустки була замалою.</i>	Калькування
46.	<i>Alice packte ihre Reisetasche.</i>	<i>Аліса спакувала свою дорожню сумку.</i>	Калькування + транскрипція
47.	<i>Ein Nachthemd, drei T-Shirts, drei Pullover, eine Hose, Unterwäsche, ein Buch.</i>	<i>Нічна сорочка, три футболки, три светри, пара брюк, нижня білизна, книга.</i>	Калькування
48.	<i>Sie setzte sich zwischen die Kissen auf das Korbsofa und rollte eine grüne Plastikkugel mit einem darin klingelnden Glöckchen über die gekachelte Tischplatte auf das Kind zu.</i>	<i>Вона сіла на плетений диван серед подушок і покотила зелену пластикову кульку з маленьким дзвіночком у ній по плитковій стільниці до дитини.</i>	Калькування
49.	<i>Das Kind konnte schon stolz am niedrigen Wohnzimmertisch stehen und sich mit beiden Händen an der Tischplatte festhalten.</i>	<i>Дитина вже змогла стояти біля низького столу у вітальні, гордо тримаючись обома руками за стільницю.</i>	Калькування
50.	<i>Sie reagierte nicht auf den Ball, sondern wiederholte mehrmals hintereinander mit Nachdruck das Wort „Kaninchen“.</i>	<i>На м'яч вона не відреагувала, а кілька разів поспіль підкреслено повторила слово «кролик».</i>	Калькування
51.	<i>Maja telefonierte mit dem Besitzer einer Ferienwohnung am anderen Ende der Stadt.</i>	<i>Майя розмовляла по телефону з власником дачної квартири на іншому кінці міста.</i>	Транслітерція+ калькування

52.	<i>Nicht weiter vom Krankenhaus entfernt als dieses Ein-Zimmer-Haus mit seiner künstlichen Forsythie in einer Vase auf dem Einbauschränk, dem gerahmten Foto über dem Fernseher, das den Sonnenuntergang in einem leeren See zeigt, dem Klappbett, auf dem Alice davor geschlafen hatte des Einbauschranks, das Doppelbett in der Ecke und das ans Fenster geschobene Korbsofa.</i>	<i>Не далі від лікарні, ніж ця однокімнатна кімната з несправжньою форзицією у вазі на вбудованій шафі, фотографією в рамі над телевізором, на якій видно, як сонце заходить у порожнє озеро, розкладним ліжком, на якому спала Аліса попереду. вбудованої шафи, двоспальне ліжко в кутку і плетений диван, присунутий до вікна.</i>	Транслітерція+ калькування
53.	<i>Die Vorhänge waren beiseite gezogen, und der Blick war auf einen Supermarktplatz gerichtet, auf Autos, die kamen und gingen, und Menschen, die randvolle Einkaufswagen schoben.</i>	<i>Штори були відсунуті, і відкрився вид на автостоянку супермаркету, транспортні засоби, що під'їжджали та від'їжджали, і люди, що штовхали повні візки для покупок.</i>	Транслітерція+ калькування
54.	<i>Alice schloss die Haustür.</i>	<i>Аліса зачинила передні двері.</i>	Транслітерція+ калькування
55.	<i>Aus der Wohnung des Paares kam die gleiche blaue Höhlenbeleuchtung, der Fernseher spuckte höllisches Gelächter aus.</i>	<i>З квартири подружжя долинало те саме освітлення блакитної печери, телевізор виплескував пекельний сміх.</i>	Калькування, метафоричний відповідник
56.	<i>Sie ging wieder nach unten in die Kellerwohnung und schloss die Tür hinter sich ab.</i>	<i>Вона спустилася вниз, у підвальну квартиру, замкнула за собою двері.</i>	Калькування+ конкретизація
57.	<i>Die Tür hatte eine mattierte Glasscheibe, die</i>	<i>Двері мали матове скло, вставлене в дерев'яну раму.</i>	Калькування

	<i>in einen Holzrahmen eingelassen war.</i>		
58.	<i>Alice ging ins Badezimmer, öffnete das Fenster über der Wanne, ein Fenster zur Straße.</i>	<i>Аліса зайшла у ванну, відчинила вікно над ванною, вікно, що виходило на вулицю.</i>	Транслітерація+ калькування
59.	<i>Sie konnte hören, wie der Automotor ansprang, das Auto aus der Einfahrt fuhr, abbog, die Straße hinunterfuhr, schwächer wurde; dann war es still.</i>	<i>Вона чула, як заводиться двигун автомобіля, як машина виїжджає з під'їзної доріжки, повертає, рушить вулицею, слабшає; потім було тихо.</i>	Калькування
60.	<i>Conrad hatte sie ganz altmodisch per Post an Alice nach Berlin geschickt: Adresse, Telefonnummer und eine kleine Skizze des Hauses, in dem er und Lotte wohnten, ein weißes Rechteck, und das gelbe Haus südlich davon.</i>	<i>Конрад надіслав їх Алісі в Берлін старомодним способом — поштою: адреса, номер телефону та маленький ескіз будинку, в якому вони з Лотте жили, білий прямокутник і жовтий будинок на південь від нього.</i>	Калькування+ транслітерація
61.	<i>Conrads Handschrift war zart und zittrig, sie war ihr bereits vertraut.</i>	<i>Почерк Конрада був делікатним і тремким, уже знайомим їй.</i>	Заміна членів речення+ транслітерація
62.	<i>Wie schnell man die Handschrift von jemandem kennenlernt, dachte Alice, viel schneller als die Person selbst.</i>	<i>Як швидко можна розпізнати чийсь почерк, подумала Аліса, набагато швидше, ніж саму людину.</i>	Калькування+ транслітерація
63.	<i>Die Skizze lag in ihrem Schoß.</i>	<i>Ескіз був у неї на колінах.</i>	Калькування+ транслітерація
64.	<i>Sie trug einen zerknitterten, geblühten</i>	<i>Вона була в зім'ятій спідниці в квіточки і сиділа на</i>	Калькування

	<i>Rock und saß auf dem Beifahrersitz.</i>	<i>пасажирському сидінні.</i>	
65.	<i>Anna schief hinten, den Kopf an den Rucksack gelehnt, den Arm über dem Gesicht.</i>	<i>Анна спала позаду, прихиливши голову до рюкзака, закривши обличчя рукою.</i>	Калькування+ транслітерація
66.	<i>Der Rumäne fuhr.</i>	<i>За кермом був румун.</i>	Калькування+ транслітерація
67.	<i>Seit sie die Grenze nach Italien überschritten hatten, sprach er Italienisch. Scheint eine andere Person geworden zu sein.</i>	<i>Відколи вони перетнули кордон з Італією, він розмовляв італійською.</i>	Калькування+ транслітерація
68.	<i>Frosta oder so was, sagte Alice gereizt.</i>	<i>Фроста чи щось таке, — роздратовано сказала Аліса.</i>	Калькування+ транслітерація
69.	<i>So etwas in der Art, sagte der Rumäne und lächelte vor sich hin.</i>	<i>Щось так, сказав румун, усміхаючись сам собі.</i>	Калькування+ транслітерація
70.	<i>Auch das Steuer hatte er seit dem Grenzübertritt anders gehalten, entspannter, nur mit der linken Hand, nur mit der linken Hand in einen Tunnel gelenkt.</i>	<i>Він також тримав кермо по-іншому, оскільки вони перетнули кордон, більш розслаблено, лише лівою рукою, кермуючи лише лівою рукою в тунель.</i>	Калькування+ транслітерація
71.	<i>Die Schwärze nahm ihr den Atem, bis ihr klar wurde, dass sie ihre Sonnenbrille abnehmen sollte.</i>	<i>Її темрява перехопила подих, поки вона не зрозуміла, що їй слід зняти сонцезахисні окуляри.</i>	Калькування
72.	<i>Anna auf dem Rücksitz wachte auf. Sie glitten wieder aus dem Tunnel heraus – Zypressen rechts, der See links, blendendes</i>	<i>Анна, яка сиділа на задньому сидінні, прокинулася. Вони знову випливали з тунелю — кипариси</i>	Калькування+ транслітерація

	<i>Licht und sehr scharfe Kurven, dann noch ein Tunnel.</i>	<i>праворуч, озеро ліворуч, сліпуче світло й дуже різкі повороти, потім ще один тунель</i>	
73.	<i>Spürst du, wie sich deine Pupillen zusammenziehen, sagte Alice zu Anna und drehte sich um, und sie spürte, wie sie verschwitzt war.</i>	<i>Ти відчуваєш, як у тебе звужуються зіниці, — сказала Аліса Анні, обертаючись, і відчула, як вона спітніла.</i>	Калькування+ транслітерація
74.	<i>Bitte schön, sagte Lotte.</i>	<i>Будь ласка, сказала Лотта.</i>	Калькування+ транслітерація
75.	<i>Sie lächelte und hörte dann auf zu lächeln.</i>	<i>Вона посміхнулася, а потім перестала посміхатися.</i>	Антонімічний переклад
76.	<i>Wenn sie nicht lächelte, waren die Falten um ihre Augen weiß.</i>	<i>Коли вона не посміхалася, складки навколо її очей були білими.</i>	Конкретизація
77.	<i>Lotte war siebzig Jahre alt. Konrad auch.</i>	<i>Лотті було сімдесят років. Конраду теж.</i>	Конкретизація
78.	<i>Mehr als fünfundzwanzig Jahre älter als Alice.</i>	<i>Більш ніж на двадцять п'ять років старша за Алісу.</i>	Конкретизація+ транслітерація
79.	<i>Lotte sagte, Conrad ist krank. Leider ist er krank, nichts Ernstes, nur ein bisschen Fieber, aber er liegt im Bett.</i>	<i>Лотта сказала, що Конрад хворий. На жаль, він хворий, нічого серйозного, лише невелика температура, але він у ліжку.</i>	Калькування+ транслітерація
80.	<i>Sie deutete auf die mittlere Tür; Hinter der Tür war es dunkel, kein Laut war zu hören.</i>	<i>Вона вказала на середні двері; за дверима було темно, не було чути жодного звуку.</i>	Калькування
81.	<i>Sie wusste nicht, was sie noch sagen sollte, aber sie</i>	<i>Вона не знала, що ще сказати, але їй не хотіла вставати.</i>	Калькування

	<i>wollte auch nicht aufstehen.</i>		
82.	<i>Sie fragte sich, ob Conrad vielleicht noch etwas Fieber hatte; hitze schien von seiner braunen Haut aufzusteigen, aber vielleicht war es nur die Hitze im Raum.</i>	<i>Вона подумала, чи може Конрад усе ще має гарячку; здавалося, тепло піднімалося від його коричневої шкіри, але, можливо, це було лише тепло в кімнаті.</i>	Калькування+ транслітерація
83.	<i>Mittagshitze, tropisches Klima.</i>	<i>Полуденна спека, тропічний клімат.</i>	Калькування+ транслітерація
84.	<i>Conrad hob die Hand und berührte Alices Gesicht.</i>	<i>Конрад підняв руку й торкнувся обличчя Аліси.</i>	Калькування+ транслітерація
85.	<i>Er legte seinen Handrücken kurz auf Alices Wange, kniff sie leicht, als wäre sie ein Kind.</i>	<i>Він на мить поклав тильну сторону долоні на щоку Аліси, злегка вщипнув її, наче вона була дитиною.</i>	Калькування+ транслітерація
86.	<i>Er sagte nachdenklich: Weißt du, ich dachte, ich wäre unverwundbar. Das ist was ich dachte.</i>	<i>Він задумливо сказав: Знаєш, я думав, що я невразливий. Це те, що я думав.</i>	Калькування
87.	<i>Er schüttelte den Kopf und blickte zum Fenster, zum Licht zwischen den grünen Lamellen der Jalousie; dann sah er Alice wieder an und sagte: Also gut, bis morgen. Fahren Sie vorsichtig.</i>	<i>Він похитав головою й подивився у вікно, на світло між зеленими ламелями жалюзі; потім він знову подивився на Алісу і сказав: Добре, тоді до завтра. Їдь обережно.</i>	Калькування+ транслітерація
88.	<i>Draußen war etwas los; ein Auto kam, ein anderes fuhr davon; die Ziegen blökten aufgeregt und verstummten dann wieder.</i>	<i>Надворі щось діялося; приїхала машина, інша поїхала; — збуджено заблеяли кози, а потім знову замовкли.</i>	Калькування
89.	<i>Annas Stimme auf der Terrasse, die Stimme des Rumänen.</i>	<i>Голос Анни на терасі, голос румуну.</i>	Калькування+ транслітерація

90.	<i>Alice schief ein, als sie wieder aufwachte, war der Lichtfleck verschwunden.</i>	<i>Аліса</i> заснула. Коли вона знову прокинулася, світлова пляма зникла.	Об'єднання речень транслітерація
91.	<i>Wind im Efeu vor dem Fenster, ganz weit weg, auf dem See, das heulende Dröhnen eines Schnellbootmotors.</i>	<i>Вітер</i> у плющі за вікном. Зовсім далеко, на озері, завиває мотор катера.	Об'єднання речень
92.	<i>Sie tastete sich zum Fenster vor und stieß die Läden auf; die Berge auf der anderen Seite des Sees glühten in einem zarten Rosa; Die Sonne war weg, aber es war noch hell.</i>	Вона навромацки підійшла до вікна й відчинила віконниці. Гори по той бік озера світилися ледь помітним рожевим відтінком. Сонце вже зайшло, але було ще видно.	Членування речень
93.	<i>Am Nachmittag nahmen sie ein Boot. Anna, Alice und der Rumäne.</i>	Того дня Анна, Аліса і румун взяли човен.	Об'єднання речень+ опущення
94.	<i>Sie hatten nur noch wenige Tage, aber niemand kümmerte sich darum.</i>	У них залишалося всього кілька днів, але це нікого не хвилювало.	Калькування
95.	<i>Der See blieb dunkelblau, eiskalt, manchmal neblig, gelegentlich klare Sicht.</i>	Озеро залишалося темно-блакитним, крижано-холодним, іноді туманним, зрідка з ясним видом.	Лексичні відповідники
96.	<i>Aggressive Schwäne, Enten mit vier, fünf, sechs oder sieben Küken, das Wasser immer weich.</i>	<i>Агресивні</i> лебеді, качки з чотирма, п'ятьма, шістьма, сімома каченятами, вода завжди м'яка.	Калькування+ транслітерація
97.	<i>Jede Stunde fuhr die Fähre von West nach Ost und wieder zurück, und die Kiesel am Strand wurden heißer und heißer.</i>	З кожною годиною паром курсував із заходу на схід і назад, а галька на пляжі нагрівалася все більше.	Калькування

98.	<i>Alice trug eine weiße Bluse und einen fliederfarbenen Rock.</i>	<i>Аліса була в білій блузиці та бузковій спідниці.</i>	Калькування+ транслітерація
99.	<i>Der Rumäne trug ein helles Hemd und die zerrissene Jeans mit Spuren von Melonensaft an den Nähten.</i>	<i>Румун був одягнений у світлу сорочку та рвані джинси зі слідами динного соку на швах.</i>	Калькування+ транслітерація
100.	<i>Der Junge am Bootsverleih neben der Mussolini-Villa mit dem präntiösen Blick auf den Monte Baldo und seinen wolkenverhangenen Gipfel hatte das Gefühl, er müsse seinen Apfel aufessen und den Schwänen das Kerngehäuse vorwerfen, bevor er die Ruder für ein Boot abgeben könne .</i>	<i>Хлопець у пункті прокату човнів поруч із віллою Муссоліні, звідки відкривається претензійний краєвид на гору Монте-Бальдо та її оповиту хмарами вершину, відчув, що йому потрібно доїсти своє яблуко й кинути серцевину лебедям, перш ніж він зможе віддати весла для човна.</i>	Калькування+ транслітерація

ZUSAMMENFASSUNG

zur Masterarbeit
„Bedeutungswandlungen in der künstlerischen Übersetzung des
Kurzgeschichtenbandes von Judith Germann „Alice“

Die Masterarbeit widmet sich der Untersuchung semantischer Transformationen in der künstlerischen Übersetzung von Judith Germanns Kurzgeschichtensammlung „Alice“.

Forschungsgegenstand sind semantische Transformationen bei der Übersetzung eines literarischen Textes.

Gegenstand sind die Methoden, Techniken und Techniken semantischer Transformationen bei der Übersetzung eines künstlerischen Textes.

Ziel der Arbeit ist es, die Besonderheiten semantischer Transformationen in der künstlerischen Übersetzung von Judith Germanns Kurzgeschichtensammlung „Alice“ zu betrachten.

Das wissenschaftliche Novum der Studie besteht darin, dass die Konzepte semantischer Transformationen, deren Typologie und Klassifikation nach Typen betrachtet werden.

Die praktische Bedeutung der Arbeit besteht darin, dass das erhaltene Material sowohl für Bildungszwecke als auch für die praktische Tätigkeit des Übersetzers verwendet werden kann.

Das erste Kapitel befasst sich mit den theoretischen Grundlagen der Untersuchung semantischer Transformationen in der Übersetzungswissenschaft.

Der Abschnitt definiert, dass die Besonderheiten und Probleme der künstlerischen Übersetzung oft mit ihrer funktionalen Belastung verbunden sind, d. h. künstlerische Texte aufgrund ihrer Funktion gewissermaßen mit nicht-künstlerischen zu kontrastieren. Es wurde festgestellt, dass die künstlerische Übersetzung die Wiedergabe der Merkmale eines fremden literarischen Textes in der untrennbaren dialektischen Einheit seines Inhalts und seiner Form durch die Muttersprache ist. Es wurde festgestellt, dass semantische Transformationen

verwendet werden, wenn die Wörterbuchäquivalente des einen oder anderen Wortes der Originalsprache aufgrund einer Nichtübereinstimmung von Bedeutung und Kontext nicht in der Übersetzung verwendet werden können.

Das zweite Kapitel widmet sich sprachlichen und stilistischen Merkmalen semantischer Transformationen im Werk von Yu.Hermann.

Der Abschnitt definiert, dass sich die Bedeutung der Texte des Übersetzers von der Bedeutung der Werke des Autors durch das Vorhandensein einer zusätzlichen Ebene in der Inhaltsstruktur unterscheidet - professionelle Techniken und Mittel zur Lösung reiner Übersetzungsaufgaben, die in der praktischen Tätigkeit eines Einzelnen wiederholt werden Übersetzer.

Das dritte Kapitel untersucht die Besonderheiten der Übersetzung von Judith Hermanns Kurzgeschichtensammlung „Alice“.

Eine eingehende Analyse der Kurzgeschichten von Judith Hermann „Alice“ bewies, dass die Autorin, sich an die gestellten Anforderungen an Kurzprosa haltend, einfach und prägnant, aber gleichzeitig treffend, ausdrucksstark und ggf. bildlich seine Geschichte führt, die stellt den Übersetzer vor die Frage nach der adäquaten Auswahl bestimmter Stilmittel bei deren Wiedergabe. Zu beachten ist, dass eine semantisch korrekte und strukturnahe Übersetzung eines Kunstwerks dessen Aussagekraft und Intention des Autors nicht immer wiedergibt, was den Übersetzer zu einem kreativen Umgang mit den in der übersetzten Sprache vorhandenen Stilmitteln anregt , Korrespondenzen zu finden.

Es wurde festgestellt, dass Metaphern, Epitheta, Gleichnisse, Metonymie und nur in zwei Fällen - Phraseologieeinheiten am häufigsten verwendet wurden, um semantische Transformationen in den Werken wiederzugeben.

Die wissenschaftliche Masterarbeit umfasst 66 Seiten Haupttext, 90 Literaturquellen, 1 Anhang.

SCHLÜSSELWÖRTER: *Übersetzung, künstlerische Übersetzung, semantische Transformationen, sprachliche und stilistische Besonderheiten, Transliteration, Durchzeichnung, Substitutionen.*